

**Regeringens proposition till Riksdagen med förslag till lag om
arbetskraftsservice****PROPOSITIONENS HUVUDSAKLIGA INNEHÅLL**

I denna proposition föreslås att en lag om arbetskraftsservice stiftas. Lagen skall ersätta lagen om arbetsförmedling, lagen om yrkesvägledning och lagen angående ordnandet av arbetsförmedlingsverksamheten för invalider. Det föreslås också att vissa enskilda stadganden i sysselsättningslagen vilka gäller arbetskraftsservice och ordnandet av den samt vissa sådana stadganden som nära ansluter sig till dem skall ändras.

Den föreslagna lagen om arbetskraftsservice samt sysselsättningslagen och lagen om arbetskraftspolitisk vuxenutbildning utgör en arbetskraftspolitisk lagstiftningshelhet. Arbetsförvaltningen, som lyder under arbetsministeriet, svarar för verkställigheten av denna helhet. Målet är att med hjälp av de medel som lagstiftningen om arbetskraftsservice, skötseln av sysselsättningen och arbetskraftspolitisk vuxenutbildning ger, skapa allt bättre möjligheter för arbetsförvaltningen att bedriva en aktiv arbetskraftspolitik i syfte att få arbetsmarknaden att fungera bättre.

Propositionen ansluter sig till propositionen med förslag till lagar om ändring av lagen om

tillsynen över arbetarskyddet och om sökande av ändring i arbetarskyddsärenden samt 3 § lagen angående rättighet att idka näring, som samtidigt med denna proposition separat avläts till riksdagen. I den föreslås att de gällande stadganden om uthyrning av arbetskraft som ingår i lagen om arbetsförmedling ersätts med de lagar som ingår i propositionen. Det föreslås, att tillsynen över att de stadganden i lagen om arbetskraftsservice som gäller förbud att uppbära avgift för annan än av staten ordnad arbetsförmedlingsservice och de stadganden som gäller uthyrningsarbete iakttas, skall utövas av arbetarskyddsmyndigheterna. Avsikten är att det tillståndssystem som ingått i den arbetskraftspolitiska lagstiftningen skall upphävas genom den föreslagna lagen.

Avsikten är att den föreslagna lagen om arbetskraftsservice skall träda i kraft vid en tidpunkt som bestäms genom förordning, eftersom den ansluter sig till andra, redan stadfästa lagändringar, vilkas ikraftträdande i sin tur är beroende av när avtalet om Europeiska ekonomiska samarbetsområdet (EES-avtalet) träder i kraft.

INNEHÅLLSFÖRTECKNING

	Sida		Sida
PROPOSITIONENS HUVUDSAKLIGA INNEHÅLL	1	Upplösande av konkurrensbegränsningarna ..	9
ALLMÄN MOTIVERING	3	5. Beredningen av propositionen	9
1. Inledning	3	6. Andra omständigheter som inverkat på propositionens innehåll	10
2. Nuläge	4	Revidering av stadgandena om uthyrning av arbetskraft	10
2.1. Lagstiftning och praxis	4	Internationella avtal och stadganden	10
Lagen om arbetsförmedling	4	DETALJMOTIVERING	12
Lagen om yrkesvägledning	4	1. Lagförslaget	12
Lagen om arbetskraftspolitisk vuxenutbildning	5	1 kap. Allmänna stadganden	12
Sysselsättningslagen	5	2 kap. Arbetskraftsservicen	18
2.2. Bedömning av nuläget	6	3 kap. Förmåner i samband med arbetskraftsservicen	21
3. Propositionens mål och de viktigaste förslagen ..	6	4 kap. Avgifter för servicen	22
3.1. Mål och medel	6	5 kap. Samarbete	25
3.2. De viktigaste förslagen	7	6 kap. Datasekretess	26
4. Propositionens verkningar	8	7 kap. Särskilda stadganden	27
4.1. Ekonomiska verkningar	8	2. Ikraftträdande	29
4.2. Verkningar i fråga om organisation	8	LAGFÖRSLAG	29
Åtskiljande av service- och tillsynsuppgifter	8	Lag om arbetskraftsservice	29
Upplösande av det arbetskraftspolitiska tillståndssystemet	8		

ALLMÄN MOTIVERING

1. Inledning

Den samhälleliga betydelsen av den arbetskraftspolitiska lagstiftningen och den lagstiftning som gäller arbetskraftsservice understryks särskilt under tider med hög arbetslöshet. Målen för utvecklandet av denna lagstiftning kan härledas ur avtal mellan och rekommendationer av internationella organisationer inom arbetssektorn, den sociala sektorn och den ekonomiska sektorn, eftersom problemen på många sätt sammanfaller med de problem inom arbetslivet som för närvarande förekommer i många med Finland jämförbara industriländer. Internationella arbetsorganisationens (ILO) och Organisationen för ekonomiskt samarbete och utveckling (OECD) ställningstaganden är av stor betydelse.

ILO:s arbetskongress antog år 1984 rekommendation nr 169, som kompletterar konvention och rekommendation nr 122 angående sysselsättningspolitik, som antogs redan år 1964 (FördrS 64/68). Konventionens grundläggande mål är att uppnå en full, produktiv och på fritt val av arbetsplats baserad sysselsättning. Var och en skall ha möjlighet att förtjäna sitt uppehälle med ett arbete som personen i fråga själv fritt väljer eller godkänner. Strävandena att uppnå full sysselsättning bör vara det primära och utgöra en väsentlig del av arbetspolitiken, den ekonomiska politiken och socialpolitiken i de fördragsslutande staterna inom ILO.

Den politik och de program med hjälp av vilka man på nationell nivå försöker nå ovan nämnda mål bör bedrivas och genomföras i samarbete med arbetsgivar- och arbetstagarorganisationerna och de bör trygga likvärdiga möjligheter till arbete, lön, yrkesutbildning och yrkeskarriär. De åtgärder med hjälp av vilka man försöker nå ovan nämnda mål bör underlätta en anpassning till strukturomvandlingen och underlätta sysselsättandet av dem som har blivit arbetslösa på grund av strukturomvandlingen.

OECD har i flera omgångar de senaste årtiondena och senast i början på 1990-talet definierat och preciserat principer och rekommendationer som gäller arbetskraftspolitik, ekonomisk politik och socialpolitik. I organisationens nya arbetskraftspolitiska rampro-

gram, som fastställdes 1990 och utarbetades på initiativ av Finland, är arbetskraftspolitiken prioriteringsområden att främja utbudet på arbetskraft, utveckla de färdigheter som arbetet förutsätter och främja ett aktivt arbetssökande.

Enligt rekommendationen får alla former av arbetskraftsservice en allt större betydelse och utvecklandet av yrkesvägledningen, vuxenutbildningen, handledningen till utbildning och den yrkesinriktade rehabiliteringen kommer att få en särskilt stor tyngd. Av rekommendationen kan också behovet att utveckla nya former av särskild service för personalen hos en viss arbetsgivare eller ett visst företag som en form av arbetskraftsservice härledas. Försök med sådan service pågår som bäst.

I början av 1992 fastställde OECD:s arbetsministrar ett ramprogram för en aktiv arbetskraftspolitik. Enligt programmet är problemen på arbetsmarknaden i industriländerna i första hand strukturella och beror på arbetsmarknadens svårigheter att snabbt och smidigt anpassa sig till de förändringar som sker i fråga om befolkning, teknologi, handel och konsumtionsvanor. Tyngdpunkten inom arbetskraftspolitiken bör flyttas till sådana åtgärder som gör det lättare för parterna att mötas på arbetsmarknaden och utvecklar arbetskraftens yrkeskicklighet.

OECD:s senaste arbetskraftspolitiska ramprogram syftar framför allt till att avskaffa de strukturella faktorer som begränsar en fungerande arbetsmarknad. På en väl fungerande arbetsmarknad besätts de lediga arbetsplatserna så fort som möjligt med arbetssökande som är kompetenta och lämpliga för uppgifterna. Härvid skapar arbetsmarknaden möjligheter för en hållbar ekonomisk tillväxt, som i sin tur skapar nya arbetstillfällen och dessutom allt bättre förutsättningar för välfärden.

I budgeten för 1992 konstaterar regeringen uttryckligen att arbetsförvaltningens serviceförmåga måste förbättras i fråga om dem som söker arbete, utbildning och arbetskraft för att massarbetslöshet skall kunna undvikas. Samtidigt hör allt mera omfattande krav på utveckling samman med en effektiv arbetskraftspolitik. Massarbetslöshet under de närmaste åren och problemet med att få arbetskraft, som å andra sidan senare blir påtaglig, utgör en central utmaning för arbetsförvaltningen.

2. Nuläge

2.1. Lagstiftning och praxis

Lagen om arbetsförmedling

Enligt 1 § lagen om arbetsförmedling (246/59) bedriver staten arbetsförmedling för att främja en så effektiv och ändamålsenlig placering av arbetskraften som möjligt och för att åstadkomma jämvikt på arbetsmarknaden. Enligt 3 § är det arbetsförmedlingens uppgift att effektivt betjäna arbetsmarknaden så, att arbetsgivaren får den arbetstagar som för den utbudna arbetsplatsen är lämpligast och bäst, och den arbetssökande det arbete han bäst förmår utföra.

Enligt lagen har staten ensamrätt till arbetsförmedlingsverksamhet. Föreningar kan dock beviljas tillstånd att bedriva arbetsförmedlingsverksamhet. Föreningarnas arbetsförmedling skall i huvudsak vara avgiftsfri. De föreningar som har erhållit tillstånd till arbetsförmedling får inte heller uppbära avgift för sin verksamhet, om inte arbetsministeriet i särskilda fall beviljar en förening tillstånd att uppbära en avgift som motsvarar kostnaderna för förmedlingen.

Arbetsförmedlingens omfattning är i väsentlig grad beroende av rådande sysselsättningsläge. År 1991 anmälde sig 719 400 arbetssökande till arbetsförmedlingen. Av dem var 464 900 (65 %) arbetslösa. Av kunderna var 65 800 handikappade. År 1992 var motsvarande siffror 907 300 respektive 646 800 (71 %) och antalet handikappade 74 800. En del av de arbetssökande skriver över huvud taget inte in sig som arbetssökande vid en arbetskraftsbyrå, utan utnyttjar den service inom arbetsförmedlingen som är avsedd som service på eget initiativ. År 1991 anmäldes sammanlagt 196 900 lediga arbetsplatser till arbetsförmedlingen och år 1992 var antalet 127 800. Av de lediga arbetsplatserna anmäls uppskattningsvis drygt en tredjedel till arbetskraftsbyråerna. Arbetsgivarna rekryterar ofta personal också direkt utan att arbetsplatsen lediganslås eller också annonseras de lediga arbetsplatserna i tidningen. På den öppna arbetsmarknaden ingås under normala förhållanden ca en miljon arbetsavtal årligen.

Enligt lagen om arbetsförmedling kan arbetsministeriet bevilja en förening tillstånd att förmedla arbete, om föreningen anses ha sär-

skilda möjligheter att på ett visst område placera arbetskraft. För tillfället är 29 tillstånd att förmedla arbete i kraft och de fördelar sig på följande huvudgrupper: arbetstagarernas fackorganisationer, organisationer inom den sociala servicen, organisationer i någon särskild bransch vilka sköter förmedling av arbetsuppgifter av tillfällig natur i branschen, så som arbetsuppgifter för guider och musiker, samt studentorganisationer.

Vid beviljandet av tillstånd har det varit svårt att bestämma en konsekvent linje. T.ex. en avgränsning av ett tillstånd så att det gäller akademiska sektorer eller sektorer för väl utbildade personer och att helt avslå ansökningar om tillstånd från organisationer som representerar arbetsgivarsektorn är lösningar som inte kan motiveras på ett helt entydigt sätt.

Begreppet arbetsförmedling definieras inte i lagen om arbetsförmedling. Detta har gett upphov till problem när det har gällt att bedöma om en verksamhet är förmedling av arbete eller inte. I och med att arbetsmarknaden förändrades och i synnerhet när det rörde livlig efterfrågan på arbetskraft började det uppkomma nya verksamhetsformer i anslutning till förmedling och anskaffning av arbetskraft på arbetsmarknaden och det har varit svårt att ta ställning till om de är lagliga utgående från lagen om arbetsförmedling. Av dessa verksamhetsformer kan t.ex. nämnas att biträda vid personalrekrytering, information om arbetsplatser via ett servicetelefonnummer, centraliserad arbetsplatsannonsering, uppgifter om arbetstagarerna som förmedlas på diskett samt t.ex. förhandsbedömning av de arbetssökandes lämplighet i form av telefontjänst.

Lagen om yrkesvägledning

Enligt 1 § lagen om yrkesvägledning (43/60) bedriver staten yrkesvägledning i syfte att bistå den enskilde vid lösningen av problem i samband med dennes yrkesval och förkovran inom yrket.

År 1991 anlätade ca 42 300 kunder yrkesvägledningen och antalet besök uppgick till sammanlagt ca 70 900. Av kunderna var antalet vuxna (över 24-åringar) 23 800 (55 %). Av kunderna var 14 300 handikappade. År 1992 uppgick antalet kunder till 44 300, av vilka de vuxnas andel var 23 300 (53 %). Antalet handikappade var 16 400. Resultatet av vägled-

ningen var att 72 % hänvisades till utbildning och för 13 % utarbetades en plan för placering i arbete.

Inom informationsservicen i anslutning till yrkesvägledningen och arbetsförmedlingen registrerades 586 000 personliga rådgivningsfall och 4 500 grupper år 1991. År 1992 var motsvarande siffror 636 900 respektive 4 500.

Enligt lagen är annan yrkesvägledning än den som staten bedriver beroende av tillstånd. Tillstånd söktes först år 1992, då de tre anstalter för vägledning som tidigare hade omfattats av lagen om yrkesvägledning sökte och fick yrkesvägledningstillstånd. Yrkesvägledningstillstånd har inte sökts tidigare bl.a. av den orsaken att ett stort verksamhetsområde har avgränsats från denna verksamhet i lagens 7 §. Detta omfattar vetenskapligt forskningsarbete på området och sådana lämplighetsprov som ansluter sig till läroanstalters val av elever, arbetsgivares personalrekrytering eller psykologisk rådgivning i annat än yrkesvägledningssyfte.

Lagen om arbetskraftspolitisk vuxenutbildning

Enligt lagen om arbetskraftspolitisk vuxenutbildning (763/90) ankommer det arbetskraftspolitiska ansvaret och finansieringsansvaret för den utbildning som arbetskraftsmyndigheterna anskaffar på arbetskraftsmyndigheterna. Utbildningen skall ordnas på arbetskraftspolitiska grunder och huvudsakligen bestå av yrkesinriktad vuxenutbildning, som syftar till att främja och upprätthålla balansen mellan efterfrågan och utbudet på arbetskraft på arbetsmarknaden samt till att bekämpa arbetslösheten och avhjälpa bristen på arbetskraft.

Utbildning anskaffas i första hand för arbetslösa och sådana som hotas av arbetslöshet. Målet är att få vuxna personers yrkesberedskap, i synnerhet när det gäller personer med en snäv yrkesskicklighet och bristfällig grundutbildning, att motsvara produktionssektorns krav samt att förbereda dem inför byte av yrke. Utbildningen riktas så att företagen får tillgång till sådan yrkesskicklig arbetskraft som de behöver och med hjälp av utbildningen stöds strukturuomvandlingen, utvecklandet av företagen och en ökning av antalet arbetsplatser.

Utbildningen kan skaffas hos yrkesutbildningscentrer för vuxna, yrkesläroanstalter och högskolor samt andra som ordnar utbildning.

Arbetskraftsmyndigheterna kan också skaffa utbildningen i samarbete med arbetsgivarna, varvid arbetsgivarna deltar i kostnaderna för att ordna utbildningen.

År 1991 inledde 51 819 personer arbetskraftspolitisk vuxenutbildning och antalet studerande i sådan utbildning var i medeltal 18 400 under hela året. År 1992 inledde 66 250 personer utbildningen och i medeltal var antalet studerande i den 28 500.

Utökningen av utbildningsvolymen har berott på det rådande sysselsättningsläget och på att utbildningens betydelse som ett medel för en aktiv arbetskraftspolitik har ökat.

Sysselsättningslagen

Begreppet arbetskraftsservice infördes egentligen i den arbetskraftspolitiska materiella lagstiftningen i och med sysselsättningslagen (275/87), som trädde i kraft den 1 januari 1988. I syfte att trygga medborgarnas placering i arbete och främja arbetsgivarnas tillgång på arbetskraft stadgades det att staten skall anordna arbetskraftsservice på det sätt som där-om stadgas i sysselsättningslagen och separat. Med den separata lagstiftningen avses de egentliga lagarna om arbetskraftsservice, dvs. lagen om arbetsförmedling och lagen om yrkesvägledning.

I sysselsättningslagen ingår också en exempel förteckning över vad som avses med arbetskraftsservice. Enligt lagen är arbetskraftsservice i synnerhet arbetsförmedling, yrkesvägledning, arbetskraftspolitisk vuxenutbildning, ordnande av utkomstskydd vid flyttning, lokaliseringsrådgivning, handledning till sysselsättning på eget initiativ, internationellt praktikantutbyte, informationsservice och specialservice för handikappade.

Enligt sysselsättningslagen skall arbetskraftsservicen ordnas så, att den ger beredskap inför förändringar i behovet av arbetskraft och i arbetskraftsresursernas storlek och struktur samt så att den främjar uppnående av jämställdhet mellan könen på arbetsmarknaden. Dessutom skall de behov som beror på arbetskraftens internationella rörlighet beaktas.

Att de stadganden som gäller arbetskraftsservice togs in i sysselsättningslagen medförde att systemet med arbetskraftsservice fick en nära koppling i synnerhet till de stadganden som gäller skötseln av sysselsättningen och

utkomstskyddet under arbetslöshetstiden, framför allt utkomstskyddet för arbetslösa. Syftet med arbetskraftsservicen och syftet med den övriga ovan nämnda lagstiftningen avviker dock i någon mån från varandra.

Ordnandet av arbetskraftsservice utgår från kundens, dvs. arbetsgivarens och den arbetssökandes, behov av service. Tydligast har utgångspunkten uttryckts när det gäller arbetsförmedling genom ett stadgande i lagen om arbetsförmedling. Enligt detta stadgande är arbetsförmedlingens uppgift att till arbetsgivare förmedla den arbetstagar som är lämpligast och bäst samt till den arbetssökande det arbete som han bäst förmår utföra. Sysselsättningslagen utgår däremot från målet med full sysselsättning, dvs. från att syftet är att ordna arbetsmöjligheter för arbetslösa arbetssökande. Syftet med utkomstskyddet för arbetslösa är att ersätta eller förmildra de förluster som beror på arbetslöshet i sådana fall där personen i fråga inte kan erbjudas arbete eller utbildning.

Den lagstiftningslösning som valdes visade sig vara misslyckad. Samordningen av sysselsättningslagen och lagstiftningen om arbetskraftsservice har nämligen inte löpt problemfritt. I syfte att få till stånd en enhetlig arbetspolitik har man med hjälp av administrativa anvisningar och utbildning försökt styra arbetskraftsmyndigheternas verksamhet. I arbetsministeriets anvisningar (4/90) betonas att sysselsättningslagen och de lagar som gäller arbetskraftsservice inte utesluter varandra. Lagarna i fråga skall tillämpas som en helhet i syfte att å ena sidan trygga medborgarnas placering i arbete och å andra sidan främja arbetsgivarnas tillgång på arbetskraft. Strävan bör vara att objektivt tillfredsställa vardera målsättningen.

Sysselsättningslagen ändrades genom en lag (1696/92), som trädde i kraft den 1 januari 1993, och en ny sysselsättningsförordning (130/93) trädde i kraft den 3 februari 1993. Genom lagändringen överfördes anslag från systemet med sysselsättningsskyldighet till sysselsättning enligt prövning samt utbildning. Kommunerna behöver inte längre ordna en arbets- eller praktikplats för sex månader för unga personer under 20 år. Statens och kommunernas skyldighet att för långtidsarbetslösa ordna möjlighet att arbeta under sex månader slopades också.

I motiveringen i regeringens proposition (RP 305/1992 rd) till ovan nämnda ändring av

sysselsättningslagen, tas det ställning till behovet av en totalreform av den arbetskraftspolitiska lagstiftningen. Syftet med lagändringarna var förutom att råda bot på de problem som uppdragats i fråga om verkställandet av sysselsättningsskyldigheterna också att öka flexibiliteten i stödsysselsättandet. Ett mål var också att arbetskraftsservicens förstahandsställning och servicens förhållande till skötseln av sysselsättningen genom stödåtgärder bättre än för närvarande skall kunna samordnas till en enhetlig servicehelhet. Syftet med lagändringarna var dessutom att främja uppnåendet av målen för en totalreform av den arbetskraftspolitiska lagstiftningen. Sålunda innebar de stödsystem som infördes i stället för sysselsättningsskyldigheterna att sysselsättningslagen och sysselsättningsförordningen utvecklades i riktning mot en totalreform av den arbetskraftspolitiska lagstiftningen så att tillämpningsordningen i fråga om arbetskraftsservice och stödåtgärder gestaltar sig tydligare än för närvarande.

2.2. Bedömning av nuläget

Största delen av den egentliga lagstiftning som gäller arbetskraftsservicen har nästan oförändrad varit i kraft i över 30 år och den motsvarar sålunda inte dagens krav och den utveckling som har skett inom lagstiftningen och förvaltningen i allmänhet. Lagstiftning som härstammar från olika tider har dessutom olika utgångspunkter. De äldre och de nyare reglerna har inte samordnats i tillräckligt stor utsträckning. Därför har det uppkommit olika tillämpningsproblem, som man visserligen har försökt lösa med hjälp av utbildning, information och förvaltningens styrmedel.

3. Propositionens mål och de viktigaste förslagen

3.1. Mål och medel

Enligt ett principbeslut i regeringen av den 6 april 1992 är avsikten att samla och utveckla gällande arbetskraftspolitiska speciallagar i syfte att förbättra förutsättningarna att bedriva en aktiv arbetskraftspolitik.

De ställningstaganden som gäller behoven av att effektivisera den aktiva arbetskraftspolitiken

och de mål som uppställts för en totalrevidering av den arbetskraftspolitiska lagstiftningen förutsätter i detta skede att den egentliga lagstiftning som gäller arbetskraftsservice revideras i första hand. En ny lag om arbetskraftspolitisk vuxenutbildning trädde i kraft vid ingången av 1991 och vissa centrala stadganden i sysselsättningslagen reviderades vid ingången av 1993.

Den lagstiftning som gäller arbetskraftsservicen bör samordnas och moderniseras till en fastare helhet än vad den är för närvarande med tanke på en senare eventuell samordning av hela den arbetskraftspolitiska lagstiftningen och för att en bättre koordinering mellan de olika lagarna skall fås till stånd. På detta sätt kan uppnåendet av målet att få arbetsmarknaden att fungera bättre bäst främjas i detta skede och förutsättningar för en aktiv arbetskraftspolitik skapas.

Revideringen av lagstiftningen om arbetskraftsservice inträffar vid en tidpunkt då kraven på en förändring i syfte att utveckla förvaltningen i en servicevänlig riktning är ett av de viktigaste medlen då man strävar efter att nå målen. De senaste åren har särskild uppmärksamhet fästs vid förbättrande av servicen inom statsförvaltningens organisationer. För hela statsförvaltningens del har åtgärder i syfte att göra förvaltningen av offentliga servicesystem effektivare och smidigare samt öka utnyttjandet av datateknik vid produktion och distribution av offentlig service utretts. Också när det gäller arbetskraftsservice måste servicen produceras enligt allmänna principer så att den fungerar i förhållanden som ständigt förändras.

Arbetskraftsservicen skall ses som en verksamhet, där staten erbjuder personer, företag och samfund sådan service som de behöver när det gäller arbetsplats- och arbetskraftsfrågor. De grundläggande principerna för serviceverksamheten kan anses vara att den skall vara opartisk, objektiv, aktiv, väcka förtroende, nödvändig och utgå från kundernas behov.

Opartiskhet innebär att det statliga arbetskraftsservicesystemet står utanför eventuella tvister mellan arbetsgivare och arbetstagare. Objektivitet innebär att de arbetsgivare som konkurrerar om samma arbetstagare och de arbetssökande som konkurrerar om samma arbetsplatser behandlas likvärdigt. Aktivitet innebär att servicen erbjuds och marknadsförs på eget initiativ. En förutsättning för att servicen skall fungera är att den väcker förtro-

ende. Kunden skall kunna lita på att för servicen nödvändiga men hemliga personliga uppgifter samt affärs- och yrkeshemligheter förblir hemliga och att de inte används mot kunden. De två principerna att servicen skall vara nödvändig samt utgå från kundernas behov ansluter sig till varandra. Servicen bör beakta kundens åsikter och önskemål och när service ges skall alltid den med tanke på helheten bästa serviceformen väljas.

När servicen planeras och tillhandahålls måste också de faktorer som styr arbetskraftsresurserna beaktas och kommande behov förutses. Servicesystemet skall se till att den arbetskraft som står till buds motsvarar behovet både i kvalitativt och kvantitativt hänseende. Detta kan påverkas också genom att urvalet av servicens medel utökas och tillgången förbättras.

3.2. De viktigaste förslagen

I denna proposition föreslås det att en lag om arbetskraftsservice stiftas och att lagen om arbetsförmedling, lagen om yrkesvägledning och lagen angående ordnandet av arbetsförmedlingsverksamheten för invalider därför upphävs. Lagen om emigrantförmedling har redan upphävts genom en lag av den 29 januari 1993 (131/93) på grund av avtalet om Europeiska ekonomiska samarbetsområdet (EES-avtalet), och upphävningen träder i kraft vid en tidpunkt som bestäms genom förordning. Det föreslås dessutom att vissa enskilda stadganden i sysselsättningslagen, vilka gäller ordnandet av arbetskraftsservice, och sådana stadganden som nära ansluter sig till dem upphävs.

Den föreslagna lagen om arbetskraftsservice samt sysselsättningslagen och lagen om arbetskraftspolitisk vuxenutbildning utgör en arbetskraftspolitisk lagstiftningshelhet och arbetsministeriet svarar för verkställigheten av den. Med hjälp av de medel som arbetskraftsservicen, skötseln av sysselsättningen och den arbetskraftspolitiska vuxenutbildningen ger är det möjligt att genom ett strikt verkställande och en strikt styrning av denna lagstiftning bedriva en aktivare arbetskraftspolitik än för närvarande och få arbetsmarknaden att fungera bättre.

4. Propositionens verkningar

4.1. Ekonomiska verkningar

I framtiden måste arbetsförvaltningen och dess servicesystem utvecklas inom ramen för en budgetfinansiering som hela tiden minskar och basera sig på en ökande försäljning av tjänster. För vissa av arbetarskyddsförvaltningens och arbetskraftsförvaltningens prestationer har avgifter redan kunnat uppbäras i begränsad utsträckning. Lagen om grunderna för avgifter till staten (150/92), som trädde i kraft den 1 mars 1992, skapar en grund också för utvecklandet av systemet med arbetskraftsservice. Enligt lagförslaget är det möjligt att genom arbetsministeriets beslut stegvis övergå till en i allt större utsträckning avgiftsbelagd serviceproduktion också i samband med utvecklande och ordnande av arbetskraftsservice.

Enligt gällande lagstiftning är den statliga arbetskraftsservicen avgiftsfri för enskilda kunder och i regel också för arbetsgivarkunder. Med stöd av förordningen om vissa serviceavgifter inom arbetsförvaltningen (1367/89) kunde fram till utgången av 1992 avgift uppbäras hos arbetsgivarna för särskild annonsering och då särskilda lokaliteter ställdes till arbetsgivarens förfogande. Den avgiftsbelagda servicen inbringade 250 000 mk år 1991 och 470 000 mk år 1992.

Arbetsministeriets beslut om avgiftsbelagda prestationer inom arbetsförvaltningen (1374/92) utfärdades med stöd av lagen om grunderna för avgifter till staten. Enligt beslutet är bl.a. sådan specialservice som hänför sig till anskaffning, utveckling och rehabilitering av arbetskraften avgiftsbelagd arbetskraftsservice. I budgeten för 1993 föreslås som arbetskraftsdistriktens andel av den avgiftsbelagda servicen 1 000 000 mk och som ministeriets andel 300 000 mk. I första hand har avgiftsbelagd service införts i de arbetskraftsdistrikt där försök med företagstjänst har pågått sedan 1992.

I den föreslagna lagen om arbetskraftsservice ingår inga ändringar av de förmåner som utbetalas med stöd av gällande lagstiftning, dvs. studiesociala förmåner inom den arbetskraftspolitiska vuxenutbildningen, rörlighetsunderstöd, stödåtgärder för placering av handikappade i arbete och stödåtgärder i samband med yrkesvägledning. I budgeten för 1993 har 1 981 600 000 mk reserverats för studiesociala

förmåner för dem som deltar i arbetskraftspolitisk vuxenutbildning, 918 500 000 mk för anskaffning av arbetskraftspolitisk vuxenutbildning, 9 000 000 mk för rörlighetsunderstöd och 33 000 000 mk för stödande av placering av handikappade i arbete och för yrkesvägledning. Lagförslaget innehåller inte några ändringar av grunderna för användningen av ovan nämnda anslag.

Lagförslaget kommer inte att ha några större direkta ekonomiska verkningar. Utgångspunkten är att den offentliga arbetskraftsservicen, som på grund av internationella avtal är avgiftsfri för enskilda kunder, behåller sin centrala ställning i arbetskraftspolitiken. Då tillståndsplikten slopas, minskar den arbetsinsats som behövs för beviljande av och tillsynen över tillstånd vid arbetskraftsdistrikten och arbetsministeriet. Dessa uppgifter beräknas ha krävt en arbetsinsats på sammanlagt sex årsverken årligen.

4.2. Verkningar i fråga om organisation

Åtskiljande av service- och tillsynsuppgifter

När arbetsministeriet inrättades den 1 juni 1989 kom såväl arbetskraftsförvaltningen som arbetarskyddsförvaltningen att stå under dess ledning och tillsyn och styras av det. Avsikten med reformen var att skapa förutsättningar för en enhetlig arbetspolitik. När systemet med arbetskraftsservice utvecklas är det skäl att understryka servicens förstahandsställning. Så-lunda föreslås det i propositionen att arbetarskyddsförvaltningen, i fråga om tillsynen av att de stadganden som gäller förbud att uppbära avgift för annan än av staten ordnad arbetsförmedlingsservice iakttas, skall få nödvändiga medel för övervakningen av systemet med arbetskraftsservice. På detta sätt är det möjligt att inom arbetsförvaltningen precisera verksamhetsorganisationernas karaktär och verksamhetsbeskrivningar. Tillsynen över att den föreslagna lagen om arbetskraftsservice iakttas skall höra till arbetarskyddsmyndigheternas uppgifter.

Upplösande av det arbetskraftspolitiska tillståndssystemet

Statsrådet fattade redan 1989 ett princip- och

planeringsbeslut om en revidering av tillståndsförvaltningen inom statsförvaltningen. I anslutning till det har arbetsministeriet särskilt berett nödvändiga åtgärder med tanke på de tillstånd som ingår i den arbetskraftspolitiska lagstiftningen inom arbetsministeriets förvaltningsområde. Den separata utredningen gällde följande tillstånd och koncessioner som baserar sig på den arbetskraftspolitiska lagstiftningen: koncession enligt 3 § lagen om yrkesvägledning, koncession enligt 2 § lagen om emigrantförmedling, tillstånd till uthyrning av arbetskraft enligt 2 a § lagen om arbetsförmedling och tillstånd enligt 12 § lagen om arbetsförmedling att bedriva arbetsförmedling.

Betydelsen hos tillståndsanslagningen enligt den arbetskraftspolitiska lagstiftningen både med tanke på arbetskraftspolitiken och arbetarskyddet är obetydlig. Tillståndssystemet kan ersättas med administrativt sett enklare förfaranden, med hjälp av vilka de mål som uppställts för tillståndsförfarandet också kan uppnås. Andra alternativ är en effektivisering av tillsynen, en precisering av lagstiftningen samt införande av ekonomiska och andra sanktioner som styr verksamheten. Avsikten med den föreslagna lagen är att uppnå dessa mål genom att tillståndssystemet slopas och genom att de övriga styr- och regleringsmedlen utökas i stället.

Upplösande av konkurrensbegränsningarna

Samtidigt som tillståndssystemen upplöses inom alla förvaltningens delområden i samband med att statsförvaltningen utvecklas har också en effektivisering av konkurrensen eftersträvat. Vid beredningen av denna proposition har utgångspunkten varit att nya stadganden som begränsar konkurrensen undviks i mån av möjlighet och att gamla på motsvarande sätt slopas. Att upplösa konkurrensbegränsningarna är också en del av Finlands strävanden i samband med den europeiska integrationen. De centrala medlen för en effektivare konkurrens är att den offentliga regleringen upplöses stegvis och att andra onödiga offentliga konkurrenshinder och konkurrensbegränsningar slopas.

Dessa mål har också varit utgångspunkten för denna proposition om en revidering av den lagstiftning som gäller arbetskraftsservicen. Om tillståndssystemen upplöses, blir det också möj-

ligt att rätt långt slopa konkurrensbegränsningarna. En fri konkurrens behöver dock inte nödvändigtvis innebära att den offentliga sektorn och den privata sektorn inte skulle kunna sträva efter ett gott samarbete och en ändamålsenlig arbetsfördelning då arbetskraftsservice ordnas under nya förhållanden.

5. Beredningen av propositionen

Frågan om en revidering av den lagstiftning som gäller arbetskraftsservicen och frågor som gäller verkställigheten av den har tangerats i flera arbetsgrupper vid arbetsministeriet och i andra beredningsorgan. Detta har skett i synnerhet när medel för att få till stånd en enhetligare arbetspolitik har sökts. Frågan om en effektivisering av samarbetet mellan arbetskraftsförvaltningen och arbetarskyddsförvaltningen för att förvaltningsområdet skall uppvisa bättre resultat har utretts i en arbetsgrupp vid arbetsministeriet (arbetsgruppspromemoria; Työhallinnon yhteistyö 23/91). Ministeriets tillståndsförvaltningsarbetsgrupp (arbetsgruppspromemoria; Työhallinnon luvat 28/91) lade fram ett förslag till revidering av de stadganden om koncession som ingår i den arbetskraftspolitiska lagstiftningen och gäller arbetsförmedling, uthyrning av arbetskraft, emigrantförmedling och yrkesvägledning.

Den 7 februari 1991 tillsatte arbetsministeriet en kommission med uppgift att utarbeta en proposition med förslag till förenhetligande och modernisering av lagstiftningen om arbetskraftsservice. Kommissionen för en lag om arbetskraftsservice föreslog i sitt betänkande (1992:29) att den föråldrade lagstiftningen om arbetskraftsservice ersätts med en enhetlig och helt ny lag om arbetskraftsservice. Det föreslogs att stadgandena om uthyrning av arbetskraft ersätts med stadganden om tillsynen över arbetsavtal och arbetarskydd.

För att förutsättningar för en revidering av de stadganden i lagen om arbetsförmedling som gäller tillstånd och serviceavgifter skall kunna skapas blev det på förslag av kommissionen för en lag om arbetskraftsservice aktuellt att ta upp frågan om en uppsägning av ILO-konventionen nr 96 angående avgiftskrävande arbetsförmedlingsbyråer (FördrS 1/51) till prövning. Ärendet behandlades och bereddes i Finlands ILO-delegation tillsammans med de arbetsmarknadsparter som var representerade där.

Den fortsatta beredningen av kommissionens förslag till en lag om arbetskraftsservice har skett inom arbetsministeriets arbetskraftspolitiska delegation och delegationen för sjömansärenden. De viktigaste arbetsmarknadsorganisationerna är företrädde i dessa delegationer. Stadgandena om datasekretess har beretts i samarbete med dataombudsmannens byrå. Propositionen baserar sig på resultatet av beredningen av dessa stadganden.

6. Andra omständigheter som inverkat på propositionens innehåll

Revidering av stadgandena om uthyrning av arbetskraft

Samtidigt med denna proposition har till riksdagen avlåtits en proposition med förslag till lagar om ändring av lagen om tillsynen över arbetarskyddet och om sökande av ändring i arbetarskyddsärenden samt 3 § lagen angående rättighet att idka näring. Det föreslås att de nämnda lagarna ändras så att de gällande stadganden om uthyrning av arbetskraft som ingår i lagen om arbetsförmedling ersätts med stadganden som gäller uthyrningsarbete och tillsynen över det.

Det föreslås att förfarandet med näringstillstånd för den som bedriver uthyrning av arbetskraft, vilket har visat sig vara oändamålsenligt med tanke på myndigheternas tillsynsuppgifter, slopas och ersätts med ett anmälningsförfarande. Enligt förslaget skall anmälan om ythyrningsarbete göras till arbetarskyddsmyndigheten, då en arbetsgivare i egenskap av näringsidkare har gjort en sådan grundanmälan som anges i handelsregisterlagen (129/79). Genom ändringen av lagen om tillsynen över arbetarskyddet säkerställs dessutom att arbetarskyddsmyndigheternas befogenheter kommer att omfatta tillsynen över att lagen om arbetskraftsservice iakttas i syfte att säkerställa att förbudet att uppbära avgift för annan än av staten ordnad arbetsförmedlingsservice iakttas. Myndigheternas befogenheter skall i tillämpliga delar omfatta alla de ordinarie rådgivnings-, styrnings- och tvångsmedel för den administrativa tillsynen som i allmänhet tillämpas vid tillsynen över arbetsmiljön.

Det är ändamålsenligt att båda propositionerna behandlas samtidigt och att de träder i kraft vid samma tidpunkt. Avsikten är att de

lagförslag som ingår i propositionerna skall träda i kraft vid en tidpunkt som bestäms genom förordning, eftersom vissa av dem ansluter sig till andra, redan stadfästa lagändringar, vilkas ikraftträdande i sin tur är beroende av när EES-avtalet träder i kraft.

Internationella avtal och stadganden

Utvecklandet av den lagstiftning som gäller arbetskraftsservice är på många sätt bundet till de krav som följer av godkända internationella avtal. Denna bundenhet har ökat betydligt till följd av EES-avtalet och kommer ytterligare att öka i takt med integrationen.

En tillämpning av den föreslagna lagen förutom på finska medborgare också på dem som inte är finska medborgare förutsätter redan i och för sig att förpliktelserna enligt godkända avtal fullgörs. En överenskommelse om gemensam nordisk arbetsmarknad och det därtill anslutna protokollet undertecknades redan 1954 och förnyades 1982 (FördrS 40/83). Medborgare i ett fördragsslutande land, för vilka inte skall krävas arbetstillstånd och som är anställda i ett annat fördragsslutande land, skall behandlas på samma sätt som detta lands egna medborgare. I EES-avtalet ingår rådets förordning (EEG nr 1612/68) om arbetskraftens fria rörlighet inom gemenskapen. Förordningen tryggar under vissa förutsättningar tillgången på arbetskraftsservice för medborgare i ett land som hör till EES.

Finland godkände 1991 vissa bestämmelser i Europeiska sociala stadgan (FördrS 43—44/91). I syfte att säkerställa ett effektivt utövande av rätten till arbete skall enligt stadgan för alla arbetssökande tillhandahållas avgiftsfri arbetsförmedling samt lämplig yrkesvägledning, yrkesutbildning och rehabilitering främjas. Servicen skall utvecklas så att också handikappade bistås vid lösandet av problem i samband med yrkesval och yrkeskarriär. Enligt stadgan skall möjligheterna till yrkesutbildning också främjas. Staten skall tillhandahålla avgiftsfri arbetskrafts- och utbildningsservice för enskilda arbetstagare och andra personer.

Utöver ovan nämnda internationella avtal har det vid beredningen av propositionen varit nödvändigt att beakta flera ILO:s avtal och rekommendationer. Av dem är det i detta sammanhang skäl att nämna konvention nr 88, som gäller arbetsförmedlingens organisation

(FördrS 70/90), konvention nr 142, som gäller yrkesvägledning och yrkesutbildning vid utvecklingen av mänskliga resurser (FördrS 46/78), konvention nr 122, som gäller sysselsättningspolitik, samt konvention nr 139, som gäller yrkesinriktad rehabilitering och arbete för personer med handikapp 1983 (FördrS 24/86).

ILO:s arbetsbyrå gjorde år 1991 en utredning (The Intervention of Private Firms in the Functioning of Labour Markets in the Twelve EEC Countries; Labour Administration Branch, Document No 25) om förekomsten av privat arbetsförmedlingsverksamhet på arbetsmarknaderna i EG-länderna 1988 - 1990. Enligt utredningen anses det att den privata avgiftsbelagda arbetskraftsservicen generellt sett har ökat betydligt under de två senaste årtiondena, också i de länder som har ratificerat ILO:s konvention nr 96, som gäller avgiftskrävande arbetsförmedlingsbyråer (FördrS 31/51). Konventionen förutsätter med vissa undantag att avgiftskrävande arbetsförmedlingsbyråer med vinstsyfte skall avskaffas. Det konstateras att det är vanligt med privat avgiftsbelagd service, i synnerhet vid förmedling av arbetskraft för uppgifter som högre tjänstemän och i samband med uthyrning av arbetskraft. Den offentliga maktens arbetsförmedlingsmonopol betraktas i utredningen mera som formellt än faktiskt och därför bör det internationella avtalssystemet ändras så att det motsvarar praxis på arbetsmarknaden.

Finland har ratificerat ovan nämnda konvention år 1951 och förbundit sig att avskaffa arbetsförmedlingsbyråer med vinstsyfte och att med hjälp av ett tillståndssystem övervaka arbetsförmedlingsbyråer utan vinstsyfte. Efter som möjlighet att i större utsträckning än vad bestämmelserna i konventionen medger tillåta avgiftsbelagd arbetsförmedling med vinstsyfte vid sidan av den offentliga arbetsförmedlingen eftersträvades, sades konventionen upp den 5 juni 1992. På lång sikt förutsatte också utvecklandet av den lagstiftning som gäller systemet

med arbetskraftsservice att konventionen sägs upp och detta skulle göras före den 18 juli 1992. Följande gång skulle detta ha varit möjligt först år 2001.

Finlands ILO-delegation understödde en uppsägning av konventionen, dock så att arbetstagarorganisationerna motsatte sig uppsägningen. När frågan om uppsägning behandlades ansågs det att en privat arbetsförmedlingsservice, som kompletterar den offentliga arbetsförmedlingen, ger dem som anlitar servicen valmöjligheter, vilket innebär att den offentliga arbetskraftsservicen hamnar i en konkurrenssituation och blir tvungen att samtidigt effektivisera sin kundtjänst. En viktig faktor som inverkar på uppsägningsbeslutet var att Finland fortfarande på basis av ILO:s konvention nr 88 om arbetsförmedlingens organisation har förbundit sig att tillhandahålla en avgiftsfri offentlig arbetsförmedlingsservice. ILO:s konvention nr 9, som gäller arbetsförmedling för sjömän, är likaså i kraft (FördrS 15/22). Enligt den är avgiftsbelagd arbetsförmedling för sjömän förbjuden.

Utöver Finland sade också Sverige och Tyskland upp ILO:s konvention angående avgiftskrävande arbetsförmedlingsbyråer, uppenbarligen i stor utsträckning av samma orsaker som de som framförts ovan. ILO kommer att revidera konventionen under år 1994. Den danska lagen om arbetsförmedling ändrades 1990. Härvid befriades bl.a. den privata arbetsförmedlingen och uthyrningen av arbetskraft från kravet på tillstånd, men avgift får inte uppbäras hos arbetstagar kunder. Systemet har fungerat oklanderligt och den offentliga arbetsförmedlingen, som är avgiftsfri både för arbetsgivarna och arbetstagarerna, har blivit effektivare.

Vid beredningen av denna regeringsproposition har utgångspunkten varit att den föreslagna lagen om arbetskraftsservice skall överensstämma med bestämmelserna i de internationella avtal, rekommendationer och andra stadganden som binder Finland.

DETALJMOTIVERING

1. Lagförslaget

1 kap. Allmänna stadganden

1 §. *Lagens syfte.* Lagens syfte är att arbetsmarknaden skall fungera bättre. För att detta mål skall uppnås ordnas och utvecklas arbetskraftsservice genom statens försorg. Arbetskraftsservicen är en viktig del av arbetskraftspolitiken, som å sin sida är bunden till den allmänna ekonomiska politiken och utbildnings- och socialpolitiken samt den övriga arbetspolitiken. När arbetsmarknaden får att fungera bättre främjas samtidigt sysselsättningen och den ekonomiska tillväxten.

Arbetskraftsservicesystemet är ett viktigt medel inom arbetskraftspolitiken. Systemet skall kunna svara mot kraven på en flexibel arbetsmarknad och stöda strukturuomvandlingen. Arbetskraftsservicen skall huvudsakligen inriktas på åtgärder som inverkar på utbudet på arbetskraft. Utvecklandet och aktiveringen av arbetskraftsresurserna utgör en central del av arbetskraftsservicen.

Enligt propositionen är lagens syfte uttryckligen att stöda individens förkovran inom ett yrke och placering i arbete samt att trygga tillgången på arbetskraft för arbetsgivarna. Av denna paragraf, som uttrycker syftet med lagen, framgår således att systemet med arbetskraftsservice betjänar behoven hos två olika kategorier av kunder. Såväl enskilda personer (*enskild kund*) som arbetsgivare (*arbetsgivarkund*) behöver arbetskraftsservice. Behoven hos båda dessa parter måste tillgodoses på ett objektivt sätt. Härigenom främjas anpassningen till strukturförändringarna i arbetslivet och ombesörjs en utveckling av arbetskraftsresurserna.

Statens ansvar för ordnandet av arbetskraftsservice innebär att strävan är att tillgången på service skall säkerställas så objektivt som möjligt i de olika pendlingsregionerna. Inom ramen för de resurser som står till buds skall servicen ordnas så bra som möjligt och så att de olika behoven beaktas, med tanke på det varierande kundantalet och de olika kundgrupperna.

Utöver att staten enligt denna paragraf, som uttrycker lagens syfte, ansvarar för ordnandet av arbetskraftsservice, är statens uppgift också att utveckla denna service. En fortgående utveckling och aktivering av arbetskraftsresurser-

na så, att samhället till fullo kan utnyttja sina mänskliga resurser är en förutsättning för att arbetsmarknaden skall fungera och det allmänna välförhållandet öka. Ansvaret för utvecklandet innebär också att arbetskraftsservicen hela tiden måste kunna revideras och omformas så att den motsvarar behoven enligt strukturförändringarna på arbetsmarknaden. Genom servicen måste också arbetskraftens yrkesmässiga och regionala rörlighet aktivt understödjas så, att den stöder förändringarna i arbetsplatsstrukturen.

Det föreslagna servicesystemet är inte avsett enbart för arbetslösa arbetssökande och personer som hotas av arbetslöshet. För att arbetslösheten skall kunna förebyggas är det viktigt att servicen kan utnyttjas av hela arbetskraften och alla dem som kommer ut på arbetsmarknaden. I framtiden är det viktigt att arbetsgivar servicen utvecklas, för att så mångsidiga och omfattande arbetsplatsalternativ som möjligt skall kunna skapas och arbetskrafts- och utbildningsbehoven förutses.

Arbetskraftsservicen måste utvecklas för vitt skilda kundgruppers behov. Sådana kundgrupper är bl.a. arbetsgivare som behöver arbetskraft, ungdomar som planerar sin karriär, personer som planerar att byta arbetsplats eller yrke, personer som på nytt söker sig till arbetslivet och arbetstagare som har förlorat eller håller på att förlora sin arbetsplats. Dessutom skall olika grupper som behöver utbildningsservice och rehabiliteringstjänster beaktas.

I den arbetskraftspolitiska lagstiftningen har inte tidigare uttryckligen konstaterats att också arbetsgivaren, i egenskap av serviceanvändare, är kund. Då ett uttryckligt omnämnande också av arbetsgivarkunder föreslås i paragrafen, bör det beaktas hur lagen utöver finländska arbetsgivare också skall kunna tillämpas på utländska arbetsgivare.

De multinationella eller andra företag i utländsk ägo som har verksamhet i Finland jämställs i egenskap av arbetsgivarkunder med finländska arbetsgivarkunder oberoende av ägarens nationalitet eller moderbolagets hemviststat.

Arbetsgivare i länder som omfattas av avtal som gäller arbetskraftens fria rörlighet ges arbetsförmedlingsservice enligt dessa avtal när de söker arbetstagare i Finland, och likaså ges

finländska arbetsgivare denna service när de söker arbetstagare i andra avtalsslutande länder.

Arbetskraftens rörlighet mellan Finland och tredje land regleras av stadganden om visum samt om uppehålls- och arbetstillstånd. Någon avtalsbaserad skyldighet att ge arbetsförmedlingsservice till arbetsgivare i tredje land för att dessa skall kunna rekrytera arbetstagare i Finland eller till finländska arbetsgivare för att dessa skall kunna rekrytera arbetstagare i tredje land finns således inte. Å andra sidan finns det inget hinder för att service, ensidigt och utan ömsesidighet, ges både till arbetsgivarkunder och enskilda kunder, om detta är ändamålsenligt med tanke på emigrantpolitiken och arbetsmarknaden i Finland.

I lagförslagets 2 § stadgas om lagens tillämpning på enskilda kunder som inte är finska medborgare.

2 §. *Lagens tillämpning på den som inte är finsk medborgare.* Genom ikraftträdelsestadgandet i lagförslaget föreslås bl.a. 26 § 2 mom. sysselsättningslagen bli upphävt. Detta lagrum fogades till sysselsättningslagen genom en lag av den 30 december 1992 (221/93).

Enligt 26 § 2 mom. i sysselsättningslagen tillhandahålls en medborgare i en medlemsstat inom Europeiska ekonomiska samarbetsområdet som söker arbete i Finland arbetsförmedlingsservice oberoende av var han är bosatt. Han tillhandahålls likaså annan arbetskraftsservice som nämns i 7 § 2 mom. i lagen i fråga oberoende av var han är bosatt, om han har ingått arbetsavtal om arbete i Finland. Ändringen av sysselsättningslagen (RP 112/1992 rd) motiverades med EG-domstolens praxis. Enligt den uppkommer rätt till sådan arbetskraftsservice som är förknippad med olika slag av förmåner först när en person har ställning som arbetstagare i landet i fråga. En sådan får arbetstagen när han ingår ett arbetsavtal.

Eftersom det föreslås att om systemet för arbetskraftsservice och en fortgående utveckling av detta i en situation där arbetsmarknaden förändras skall stadgas genom en helt ny lag, måste i lagen tas in ett uttryckligt stadgande om tillämpningen av lagen på den som inte är finsk medborgare. Enligt paragrafen kommer lagen att tillämpas på den som inte är finsk medborgare i enlighet med bestämmelserna i de internationella avtal som binder Finland och med beaktande av de särskilda

stadganden som gäller hans arbete. Det föreslagna stadgandet ersätter 26 § 2 mom. sysselsättningslagen.

Vid tillämpningen av paragrafen skall beaktas att möjligheten för medborgare i medlemsstaterna inom Europeiska ekonomiska samarbetsområdet att få arbetskraftsservice och särskilt arbetsförmedlingsservice skall garanteras, på det sätt som den ovan nämnda förordningen om arbetskraftens fria rörlighet inom gemenskapen förutsätter. Dessutom skall överenskommelsen om gemensam nordisk arbetsmarknad och det därtill anslutna protokollet beaktas. I inget enskilt land får arbetsmarknadsbestämmelserna försätta medborgarna i ett annat nordiskt land i ett sämre läge än landets egna medborgare. Denna skyldighet gäller också hela arbetskraftsservicesystemet, och tillgången på service förutsätter i sig ingen egentlig ställning som arbetstagare, dvs. att arbetsavtal har ingåtts i Finland. En medborgare i ett nordiskt land som arbetar i ett annat avtalsslutande land skall behandlas på samma sätt som landets egna medborgare vad gäller löne- och andra arbetsvillkor.

När det gäller medborgare i länder som inte omfattas av de ovan nämnda överenskommelserna om fri rörlighet för arbetskraft baserar sig deras arbete i Finland på utlänningslagen (378/91) och de stadganden och bestämmelser som utfärdats med stöd av den. Sådana utländska medborgare kan i fråga om tillhandahållandet av arbetskraftsservice jämföras med medborgare i länder som omfattas av överenskommelserna, när de med stöd av 25 § 1 mom. i utlänningslagen är befriade från skyldigheten att ha arbetstillstånd eller när arbetstillstånd på basis av finsk börd eller på basis av ett uppehållstillstånd som beviljats av humanitära eller andra särskilda skäl automatiskt beviljas utan begränsningar.

Enligt 27 § utlänningslagen beviljas arbetstillstånd oftast för minst ett år och för en bestämd bransch. Arbetstillståndet kan också begränsas till att gälla en bestämd arbetsgivare eller beviljas utan begränsningar. Den som har beviljats permanent uppehållstillstånd på basis av vistelse i Finland i två år utan avbrott är befriad från skyldigheten att ha arbetstillstånd. I utlänningsförordningen (449/91) stadgas om när permanent uppehållstillstånd inte beviljas och om undantag som gäller arbetstillståndet och dess giltighetstid samt om begränsningar i arbetstillståndet. Enligt både utlänningslagen

och utlänningsförordningen är arbetsmyndighetens ståndpunkt avgörande vid beviljandet av arbetstillstånd.

När det gäller tillhandahållandet av sådan arbetskraftsservice som förutsätter att en person antecknas som arbets sökande, är den avgörande faktorn att utlänningsen står till arbetsmarknadens förfogande, dvs. att han har rätt att vistas och arbeta här. Dessa rättigheter bestäms på basis av ett uppehållstillstånd eller ett uppehålls- och arbetstillstånd som har beviljats enligt utlänningslagen eller stadganden eller bestämmelser som utfärdats med stöd av den.

3 §. *Olika former av arbetskraftsservice.* I 7 § den gällande sysselsättningslagen uppräknas de olika formerna av arbetskraftsservice. Enligt lagförslagets ikraftträdelsestadgande föreslås denna 7 § bli upphävd. Huvudparten av stadgandena om arbetskraftsservice i sysselsättningslagen har tagits in i det föreliggande lagförslaget. Stadganden om arbetskraftsservice har fått stå kvar i sysselsättningslagen och sysselsättningsförordningen i den mån det, för att arbetskraftsservicen och skötseln av sysselsättningen skall kunna verkställas så enhetligt som möjligt, är ändamålsenligt att i dem hänvisa till systemet för arbetskraftsservice.

Genom den nuvarande sysselsättningslagen infördes begreppet arbetskraftsservice. Detta hade inte tidigare använts på lagnivå. I 7 § sysselsättningslagen uppräknas de viktigaste formerna av arbetskraftsservice.

Av ordalydelsen i 7 § sysselsättningslagen och av motiveringen till regeringens proposition (RP 94/1986 rd) framgår att det inte har varit ändamålsenligt och kanske inte heller möjligt att på lagnivå ta in en uttömmande förteckning över arbetskraftsservicen. Detta beror främst på servicesystemets karaktär. Systemet skall vara flexibelt och kunna utvecklas så, att man genom det kan förutse förändringar i bl.a. arbetskraftsbehovet och arbetskraftsresursernas storlek och struktur. Sådana förändringar kan vara överraskande och snabba.

I paragrafen, där det stadgas om arbetskraftsservice och anskaffning av sådan, har man följt den tanke om en smidig arbetskraftsservice som redan delvis omfattats i 7 § sysselsättningslagen. Å andra sidan måste kundernas behov av information om servicesystemet tillgodoseas tillräckligt ingående på lagnivå. I paragrafens 1 mom. uppräknas de former av arbetskraftsservice som staten i första hand är

skyldig att ordna och utveckla, med tanke på både enskilda personer och arbetsgivare. Arbetskraftsservicen omfattar bl.a. arbetsförmedling, yrkesvägledning, arbetskraftspolitisk vuxenutbildning, utbildnings- och yrkesinformationservice samt yrkesinriktad rehabilitering.

Ett detaljerat stadgande om var och en av de ovan nämnda serviceformerna har tagits in i lagens 2 kap. Servicen definieras närmare genom förordning. Härigenom skapas på författningsnivå en tillräcklig grund för att utfärda författningar på lägre nivå. Samtidigt tryggas kundernas möjlighet att följa med utvecklandet och verkställigheten av systemet.

Eftersom det inte är ändamålsenligt att begränsa arbetskraftsservicesystemets smidighet genom en uttömmande förteckning över alla former av service, föreslås det i paragrafens 2 mom. att som arbetskraftsservice vid behov kan ordnas sådan service som kompletterar denna samt genomförs aktuella eller regionalt nödvändiga projekt som hänför sig till den. I det föreslagna stadgandet har skrivits in den situation som rätt i praktiken, dvs. att arbetskraftsservice t.ex. med stöd av ett bemyndigande i motiveringen till budgeten har ordnats utan egentliga lagstiftningsåtgärder. Som service som kompletterar arbetskraftsservicen och åtgärder som stöder denna kommer också framöver att skötas sådana uppgifter som lokaliseringsrådgivning, handledning till sysselsättning på eget initiativ och internationell praktik.

En plötslig avsevärd antingen regional eller aktuell obalans i efterfrågan och utbudet på arbetskraft och det störningstillstånd som uppstår till följd härav förutsätter smidighet och effektivitet av arbetskraftsförvaltningen. Servicen måste snabbt kunna ändras, kompletteras och temporärt inriktas på ett nytt sätt. Det är inte alltid fråga om att skapa ny permanent arbetskraftsservice, utan snarare om komplettering av det existerande servicesystemet. För att garantera en tillräcklig handlingsrätt kan enligt paragrafens 2 mom. också nödvändiga projekt som hänför sig till arbetskraftsservicen genomföras inom ramen för servicesystemet. Det skall givetvis förutsättas att det finns behövliga anslag för de aktuella eller regionala projekten. T.ex. inom ramen för arbetsministeriets företagstjänstprojekt pågår olika försök.

En förutsättning för att arbetskraftsservicen skall kunna ordnas och utvecklas på ett smidigt

sätt är också att det finns möjlighet att köpa service av sammanslutningar och organisationer utanför förvaltningen som producerar arbetskraftsservice. Enligt 3 mom. kan sådan arbetskraftsservice och sådana projekt som avses i 1 och 2 mom. även köpas, om det inte är ekonomiskt eller ändamålsenligt att de ordnas med åtgärder från arbetsförvaltningens sida. Syftet med det föreslagna stadgandet är att garantera ett sådant bemyndigande i lagstiftningen som behövs för att verksamheten skall kunna bedrivas smidigt. Samtidigt blir den situation som rått i praktiken inskriven på lagnivå. Arbetsförvaltningen skaffar redan i dag undersökningar inom t.ex. yrkesvägledning och yrkesinriktad rehabilitering genom att köpa dem. Också utbildningsservice köps av olika läroanstalter.

Den köpta servicen möjliggör i framtiden en mångsidig utveckling av hela servicesystemet. Härigenom kan man på ett smidigt sätt få tillgång till sådan sakkunskap som inte permanent kan ordnas i riksomfattande skala. Med tiden leder utvecklingen till att nya och allt bättre servicesystem skapas.

Service kan köpas också av en arbetsgivare som sysselsätter en arbetssökande som är arbetslös eller hotas av arbetslöshet. Arbetsgivaren åtar sig på beställning att mot ersättning och under arbetskraftsmyndighetens tillsyn vidta sådana åtgärder för förbättrande av en persons sysselsättningsförutsättningar som är nödvändiga för att arbetstagaren skall kunna få anställning hos honom. Åtgärderna kan även gälla tidig rehabilitering eller utbildning för nya uppgifter som ges en person som redan är anställd hos arbetsgivaren och som på grund av nedsatt arbetsförmåga hotas av arbetslöshet. Sådana uppgifter som normalt hör till arbetsgivarens ansvarsområde, t.ex. introduktion i och handledning för arbetet, kan dock inte komma i fråga.

På grund av EES-avtalet och övriga internationella förpliktelser föreslås det att i paragrafens 4 mom. särskilt skall nämnas att de behov som beror på arbetskraftens internationella rörlighet skall beaktas när arbetskraftsservice ordnas. Motsvarande omnämmande finns redan i sysselsättningslagens 7 § 5 mom., som upphävs eftersom hela paragrafen enligt den föreslagna lagens ikraftträdelseparagraf föreslås bli upphävd. Det internationella praktikantutbytet, som numera benämns internationell praktik, är en viktig del av arbetskraftsservicen och

hör nära samman med tillgodoseendet av de behov som beror på arbetskraftens internationella rörlighet.

Lagen om centret för internationellt personutbyte (238/91) har klargjort uppgiftsfördelningen mellan undervisnings- och arbetsförvaltningen inom detta område. Uppgifter inom kundservicen som skall komplettera arbetskraftsservicen vid arbetskraftsbyråerna är lokal och regional information, rådgivning, mottagning, granskning och vidarebefordran av ansökningar, anskaffning av arbetsplatser åt utländska praktikanter, placering av enskilda praktikanter, anskaffning av bostäder åt utländska praktikanter samt sammanställning av rapporter och uppföljning av feedback.

Enligt lagen om jämställdhet mellan kvinnor och män (609/86) är strävan vid främjandet av jämställdheten att förbättra kvinnans jämställdhet i synnerhet i arbetslivet. Myndigheterna skall enligt lagen främja jämställdheten i synnerhet genom att ändra de förhållanden som hindrar att jämställdhet genomförs. Vid främjandet av jämställdheten på arbetsmarknaden har arbetsförvaltningen en central ställning när den samarbetar med arbetstagare och arbetsgivare. Av arbetsförvaltningen krävs aktiva åtgärder, eftersom den skyldighet som jämställdhetslagen ålägger myndigheterna inte fullgörs enbart i och med att detta mål omfattas i verksamheten. Dessa aktiva åtgärder kan stödjas och förstärkas genom att i den föreslag

4 §. *Servicens förstahandskaraktär och ordnande av service.* I paragrafens 1 mom. uttrycks en av de centrala arbetskraftspolitiska principerna som styr verksamheten och som skall beaktas vid tillhandahållandet av arbetskraftsservice. I momentet föreslås att sysselsättningen i första hand skall främjas med hjälp av na lagen tas in ett stadgande som förpliktar till beaktande av jämställdheten. Motsvarande stadgande finns också i 7 § sysselsättningslagen. Arbetskraftsservicen och i andra hand med hjälp av sysselsättningsmedel enligt sysselsättningslagen. Samtidigt som förstahandskaraktären hos hela arbetskraftsservicesystemet betonas i lagen, innehåller lagförslaget också ett ställningstagande av lagstiftaren om att lagstiftningen om arbetskraftsservice och sysselsättningslagen jämte stadganden på lägre nivå skall tillämpas som en helhet, så att arbetsmarknaden fås att fungera bättre och en så hög och jämn efterfrågan på arbetskraft som möjligt främjas. Den föreslagna lagen samt sysselsätt-

ningslagen och lagen om arbetskraftspolitisk vuxenutbildning, till vilken det hänvisas i förslaget 8 §, utgör tillsammans en arbetskraftspolitisk lagstiftning, där servicesystemets förstahandskaraktär betonas.

Stadgandet om servicens förstahandskaraktär vid sysselsättningen jämfört med sysselsättning med hjälp av sysselsättningsanslag är i sig inte nytt. Samma princip finns i den gällande sysselsättningslagen och sysselsättningsförordningen. Tillämpningsområdet för de stadganden om arbetskraftsservicens förstahandskaraktär som ingår i dem är dock snävare än 4 § 1 mom. i den föreslagna lagen. Detta uttrycker förstahandskaraktären hos hela servicesystemet snarare än det förfarande som skall iaktas i fråga om enskilda kunder.

Enligt 16 § 1 mom. sysselsättningslagen skall en arbetsför person i åldern 17—64 år som står till arbetsmarknadens förfogande och som vid arbetskraftsbyrån anmält sig som arbetslös arbetssökande, såvitt möjligt, i första hand med hjälp av arbetskraftsservicens sysselsätts på de arbetsplatser inom pendlingsregionen som anmälts lediga, eller anvisas utbildning som främjar möjligheterna att få arbete. Det föreslagna stadgandet om arbetskraftsservicesystemets förstahandskaraktär är inte bundet till någon av de ovan nämnda begränsningarna i 16 § 1 mom. sysselsättningslagen. Detta beror på karaktären hos själva servicesystemet.

Arbetskraftsservicens grundläggande uppgift är att hjälpa de enskilda kunderna att placera sig i det arbete som står till buds och arbetsgivarna att besätta lediga arbetsplatser så snabbt och så bra som möjligt så att deras egna mål när det gäller kvaliteten på arbete och arbetskraft, arbetsplatsens läge och arbetsvillkoren i så hög grad som möjligt uppnås inom ramen för de möjligheter som står till buds på arbetsmarknaden. Beroende på den enskilde kundens behov kan uppgiften också bestå i att hjälpa till med grund- eller vidareutbildning eller val och förvärvande av ett yrke eller grundande av ett eget företag. Till den service som ges arbetsgivarna hör även hjälp med anskaffning eller minskning av personal, val av placeringssort eller annat beslutsfattande som hänför sig till anskaffning och utvecklande av personal.

Arbetskraftsservicen skall enligt det föreslagna 2 mom. ordnas enligt kundens behov och fria val utan några förhandsvillkor. Stadgandet gäller enskilda kunder lika väl som arbetsgi-

varkunder. Utgående från dessa principer skall arbetskraftsservicen ordnas så att den främjar individens möjligheter att få sysselsättning och hållas kvar i arbetslivet på den fria arbetsmarknaden. Med tanke på arbetsgivarkunden skall servicen åter ordnas så att den främjar hans möjligheter att få arbetskraft och utveckla den.

Begreppet fri arbetsmarknad har ansetts omfatta både den öppna och den slutna arbetsmarknadssektorn. Avgörande är att uppkomsten av ett arbets- eller annat anställningsförhållande inte har stötts eller begränsats genom sådana åtgärder för skötsel av sysselsättningen som nämns i sysselsättningslagen.

Även om användningen av arbetskraftsservicen enligt förslaget skall vara frivillig för kunden, kan dock på annat ställe i lagstiftningen som villkor för erhållande av förmåner uppställas att arbetskraftsservice används.

När servicen ordnas skall man försöka iaktta principen om fördjupad service. Den innebär att servicen effektiveras enligt kundens behov och situation. En enskild kund skall hänvisas till informativ service med vars hjälp han också själv kan söka information om arbetsmarknaden och utbildningsmöjligheterna. Vid behov går man över till personlig rådgivning och närmare arbetsplatsanvisningar. En serviceform består i att förbättra kundens förmåga att delta i arbete, genom antingen utbildning eller rehabilitering eller andra motsvarande åtgärder.

Principen om fördjupad service kan tillämpas också på arbetsgivarkunder. Förutom informativ service och normal förmedling av arbetstagare kan arbetsgivaren erbjuda service som anpassats enligt hans företag. Exempel på sådan service är olika slag av konsulttjänster såsom planer för personalrekrytering jämte utbildningsservice och andra med dessa jämförbara serviceformer.

I 1 § i sysselsättningsförordningen omnämns ordningen för verkställighet av sysselsättningslagen. I stadgandet definieras i vilken ordning en arbetslös arbetssökande i första hand skall sysselsättas med avseende på arbetskraftsservice och sysselsättningsanslag. Enligt dess 1 mom. skall möjlighet till arbete för arbetssökande i första hand ordnas med hjälp av arbetskraftsservice på det sätt som stadgas i andra lagar. Stadgandet hänvisar till det servicesystem som regleras i det föreliggande lagförslaget samt till det utbildningssystem om

vilket stadgas i lagen om arbetskraftspolitisk vuxenutbildning.

Arbetskraftsservice skall enligt 1 § 1 mom. sysselsättningsförordningen tillhandahållas aktivt så, att de arbetssökande är medvetna om arbets- och utbildningsmöjligheterna på arbetsmarknaden och arbetsgivarna är medvetna om den arbetskraft som står till buds. Detta krav stämmer väl överens med stadgandet om utbildnings- och yrkesinformation i lagförslagets 9 §. Enligt det främjar utbildnings- och yrkesinformationen, som enligt förslagets 3 § 1 mom. är en av de centrala formerna av arbetskraftsservice, en ändamålsenlig utbildning och placering inom olika yrkesområden genom att den ger information om utbildningsmöjligheter, om vad olika arbetsuppgifter och yrken omfattar och om arbetsmarknaden. Det föreslagna stadgandet i 5 § 1 mom. om ett datasystem som lämpar sig att användas av kunderna själva fyller samma syfte.

Enligt 1 § 2 mom. sysselsättningsförordningen skall arbetskraftsservicen ordnas och vid behov effektiveras enligt den arbetssökandes individuella behov så, att servicen kan användas för att främja den arbetssökandes möjligheter att finna arbete av bestående natur på den öppna arbetsmarknaden. Om en arbetssökande inte har kunnat sysselsättas med hjälp av arbetskraftsservicen eller anvisas utbildning, skall möjlighet till arbete för honom om möjligt ordnas med hjälp av sysselsättningsanslag. Sysselsättningsstöd kan enligt förordningens 17 § 2 mom. endast beviljas en arbetsgivare som avlönar en arbetslös som inte kan sysselsättas med hjälp av arbetskraftsservicen eller med andra åtgärder som främjar sysselsättningen.

Vid beredningen av föreliggande proposition har det diskuterats huruvida de stadganden om genomförande av principen om fördjupad service som tas in i lagstiftningen om arbetskraftsservice borde vara betydligt mera detaljerade än vad de är i denna proposition. Såsom ovan konstaterats innebär denna princip i praktiken att servicen stegvis effektiveras enligt kundens behov och situation. Det är problematiskt att ta in stadganden som beskriver arbetsmetoder i lagstiftning som gäller servicesystemet rent allmänt. Samma mål kan uppnås genom att man i samarbete med kunden gör upp en plan över arbetskraftsservicen och sysselsättningsåtgärderna.

I 17 § sysselsättningslagen stadgas om sysselsättningsplanen. Om en arbetssökandes arbets-

löshet hotar att bli långvarig, skall arbetskraftsbyrån enligt 17 § 1 mom. i samråd med honom och vid behov tillsammans med undervisnings- och socialmyndigheterna och andra myndigheter utreda förutsättningarna att sysselsätta honom och uppgöra en plan för att förbättra dessa förutsättningar (*sysselsättningsplan*). Planen skall enligt 2 mom. uppgöras senast när den arbetssökande har varit arbetslös i sex månader.

Det måste separat övervägas om det utöver vad som stadgas i 17 § sysselsättningslagen på lagnivå behövs mera ingående stadganden om ordnandet av servicen och arbetsmetoderna. Särskilt bör det beaktas att styrningssystemet inom arbetsförvaltningen har ändrats från styrning genom stadganden och resursstyrning i riktning mot resultatstyrning. Lagförslagets 24 § innehåller ett bemyndigande att utfärda förordning. Om det visar sig vara nödvändigt kan genom förordning stadgas närmare om ordnandet av arbetskraftsservicen. När man överväger närmare föreskrifter om verkställigheten skall man samtidigt beakta betydelsen av sådana styrmedel som statsbudgeten jämte motivering, metodutveckling, arbetsarrangemang och information.

5 §. *Datasystem och anmälningsskyldighet.* Enligt 8 § 1 mom. sysselsättningslagen skall arbetsgivarna till arbetskraftsmyndigheterna anmäla betydande ändringar i användningen av arbetskraft och inrättandet av nya verksamhetsställen samt lediga arbetsplatser. Enligt ikraftträdelseparagrafen föreslås stadgandet bli upphävt. Eftersom arbetsgivarens anmälningsskyldighet i första hand har betydelse vid ordnandet av arbetskraftsservice, bör om den stadgas i lagen om arbetskraftsservice.

De lediga arbetsplatser som anmälts finns numera till påseende i ett allmänt datanät. De kan till stor del fås fram på dator enligt yrke eller yrkesgrupp, antingen inom endast en bestämd kommuns eller arbetskraftsbyrås verksamhetsområde eller också för hela landet. De enskilda kunder och arbetsgivarkunder som behöver arbetskraftsservice måste själva kunna använda detta datasystem. Ju mera tyngdpunkten i arbetskraftsmyndigheternas serviceverksamhet kan flyttas till användning av datasystemet, som baserar sig på automatisk databehandling, desto större personresurser kan frigöras för en mera individuell kundservice. Härigenom skapas ytterligare förutsättningar

för att principen om fördjupad service skall kunna iakttas i arbetskraftsservicesystemet.

Enligt paragrafens 1 mom. skall arbetskraftsmyndigheten upprätthålla ett datasystem med uppgifter om lediga arbetsplatser och utbildningsmöjligheter samt uppgifter om de enskilda kunderna. Systemet skall öka informationsförmedlingen på arbetsmarknaden och underlätta ordnandet av arbetskraftsservice. Av datasystemet krävs enligt propositionen uttryckligen att kunderna också själva skall kunna använda det. Arbetsgivarkunderna kan anmäla sina lediga arbetsplatser till detta system så att arbetssökandena kan välja bland dem. De enskilda kunderna kan för arbetsgivarna till systemet anmäla sådana uppgifter om sig själva som de anser att förbättrar deras sysselsättningsmöjligheter. Upprätthållandet av ett datasystem främjar att arbetstagarna och arbetsgivare som behöver arbetskraft möts på eget initiativ och arbetstagarna sysselsätts.

Enligt paragrafens 2 mom. skall arbetsgivarna fortfarande till arbetsmyndigheterna anmäla betydande ändringar i användningen av arbetskraft och om inrättandet av nya verksamhetsställen samt arbetsplatser som blir lediga. Stadgandet motsvarar i sak 8 § 1 mom. sysselsättningslagen, som föreslås bli upphävt. Aktuell information om ändringar som sker eller planeras på arbetsmarknaden främjar utvecklandet av arbetskraftsservicen och gör det också lättare att förebygga störningar i sysselsättningen. Samtidigt skapas kunskapsmässiga förutsättningar för det samhälleliga beslutsfattande som gäller sysselsättningen. I synnerhet skyldigheten att anmäla lediga arbetsplatser är en viktig förutsättning för skapandet och vidareutvecklingen av det datasystem som skall upprätthållas enligt 1 mom.

Enligt paragrafens 3 mom. skall arbetsministeriet med de föreningar som företräder arbetsgivarna närmare komma överens om hur anmälningsskyldigheten skall fullgöras. Momentet motsvarar i stort sett 8 § 2 mom. sysselsättningslagen, som likaså enligt ikraftträdelseparagrafen föreslås bli upphävt.

Enligt den gällande lagstiftningen har statsrådet med de föreningar som företräder arbetsgivarna närmare kommit överens om hur anmälningsskyldigheten skall fullgöras. Det föreslås att detta lagrum ändras så, att arbetsministeriet i stället för statsrådet skall vara den ena parten vid överenskommelsen. I enlighet med de allmänna riktlinjerna för utvecklandet

av förvaltningen har statsrådets beslutanderätt inom de olika förvaltningsområdena delegerats till ministerierna. Eftersom det är fråga om ett ärende som hör nära ihop med arbetsförvaltningens praktiska verksamhet och som har varken principiell eller vittsyftande betydelse med tanke på regeringens hela verksamhet, finns det inte längre något behov av att föra överenskommelser som gäller anmälningsskyldigheten till statsrådet för behandling.

2 kap. Arbetskraftsservicen

6 §. *Arbetsförmedling.* Arbetsförmedlingen är den mest centrala formen av offentlig arbetskraftsservice som staten tillhandahåller. Paragrafen motsvarar stadgandena i den gällande lagen om arbetsförmedling, som upphävs i och med den föreslagna lagen. Arbetsförmedlingen syftar till uppkomsten av ett arbets- eller anställningsförhållande, sysselsättning på eget initiativ som företagare eller yrkesutövare eller främjande av karriären. Arbetsförmedlingen bidrar till att efterfrågan på arbetskraft kvalitativt och kvantitativt så bra som möjligt fås att motsvara utbudet. Den främjar en ändamålsenlig rörlighet enligt yrke och regionalt och den främjar strukturomvandlingen genom att arbetskraft förmedlas från krympande områden till områden som håller på att växa.

Enligt paragrafens 1 mom. främjas med hjälp av arbetsförmedlingen en så effektiv och ändamålsenlig placering av arbetskraften som möjligt. Arbetsförmedlingens mål är att se till att lediga arbetsplatser besätts snabbt på det sätt som överenskommit med uppdragsgivaren, och att arbetssökande som byter arbetsplats eller arbetslösa arbetssökande så snabbt som möjligt finner lämpligt arbete.

Enligt paragrafens 1 mom. främjas placeringen av arbetskraften så att arbetsgivaren får den arbetstagare som är lämpligast och bäst för den utbudna arbetsplatsen och arbetstagaren det arbete han bäst förmår utföra. Valet av den lämpligaste och bästa arbetstagaren för arbetsgivaren grundar sig på arbetsförmedlingens yrkeskunskap och praxis. Avgörande för om en arbetstagare skall föreslås för en arbetsplats är hans utbildning, arbetserfarenhet och yrkeskunskap.

Enligt paragrafens 2 mom. är opartiskhet och objektivitet principer vid arbetsförmedlingen. Opartiskheten vid arbetsförmedlingen inne-

bär att denna inte ställer sig på den ena partens sida mot den andra vid tvister mellan två parter, t.ex. en arbetssökande och arbetsgivaren. Detta hindrar dock aldrig Arbetskraftsbyrån från att påverka sina kunder eller sin omgivning eller stöda sina kunder. De Arbetskraftspolitiska målen och Arbetsförmedlingens uppgifter skall dock alltid utgöra grund för verksamheten. Objektivitet iakttas i fråga om arbetsgivare som konkurrerar om samma arbetstagare eller arbetssökande som konkurrerar om samma arbetsplatser.

Den personliga Arbetsförmedlingen och den informativa Arbetsförmedlingen är två centrala former av verksamhet inom Arbetsförmedlingen. Inom den personliga Arbetsförmedlingen ger tjänstemannen kunden individuell service. Servicen baserar sig på personliga samtal mellan en enskild kund och tjänstemannen, där kundens önskemål och möjligheter utreds.

De viktigaste delområdena i den personliga servicen som ges en enskild kund är intervju, bedömning av läget och behovet av service, uppgörandet av en plan tillsammans med kunden, sökandet efter lämpliga alternativ, rådgivning och stöd åt kunden i hans avgöranden och, till sist, arbetsplatsanvisning eller handledning till utbildning eller rehabilitering.

Den service som ges en arbetsgivarkund är oftast personlig. Den omfattar mottagning av anmälningar om lediga arbetsplatser, överenskommelser om förfaringssätten vid besättandet av arbetsplatser, utredning av möjligheterna att besätta en arbetsplats som anmälts som ledig, framtagning av och förslag om lämpliga sökande samt information om Arbetskraftsförvaltningens service och tillgången på Arbetskraft.

Genom den *informativa Arbetsförmedlingen* skaffar den som söker arbete på egen hand information om lediga arbetsplatser eller arbetsgivaren information om den Arbetskraft som står till buds. De medel som står till den informativa Arbetsförmedlingens förfogande är mångsidiga: information fås från särskilda platstorg, byråernas arbetsplatsbanker eller arbetsplatstidningarna och arbetsplatskatalogerna. Information kan också förmedlas med hjälp av tidningsannonser, radioprogram, telefoninformation, självbetjäningsterminaler eller andra elektroniska kommunikationsmedel. Med hjälp av den informativa Arbetsförmedlingen ges information om en ledig arbetsplats en stor spridning. Genom den betjänas sådana

arbetssökande, t.ex. personer som byter arbetsplats, som inte anmäler sig som arbetssökande eller som också när de är arbetssökande helst själva läser arbetsplatsannonser och kontaktar de arbetsplatser som de anser lämpliga.

Enligt paragrafens 2 mom. får en arbetstvist inte påverka Arbetsförmedlingen. Arbetskraftsbyrån skall dock skaffa information om arten och omfattningen av tvisten och informera de arbetssökande och arbetsgivarna om denna. Arbetstvister är stridsåtgärder samt tvister som gäller arbetsförhållanden och arbetarskydd.

Arbetskraftsbyrån kan inte vägra att ta emot en anmälan om en ledig arbetsplats av en arbetsgivare som är part i en tvist. Av arbetsgivaren begärs dock uppgifter om arbetstvistens art och omfattning. Likaså skall Arbetskraftsbyrån skaffa en utredning om arbetstvisten och omständigheterna i anslutning till denna också av den andra parten. Uppgifterna kan vid behov inhämtas också av distriktsförlikningsmannen eller riksförlikningsmannen, om det är fråga om en sådan riksomfattande arbetstvist som han skall medla i. Arbetsförmedlingen kan låta bli att i större skala offentliggöra en anmälan om en ledig arbetsplats som är föremål för en stridsåtgärd och endast lämna uppgifter om den i samband med personlig service.

Enligt lagen om utkomstskydd för arbetslösa (602/84) har en arbetssökande utan att förlora sina förmåner alltid rätt att vägra ta emot ett arbete som berörs av strejk, lockout eller blockad. Utlåtandet till den som betalar utkomstskyddet ges, liksom alltid när det är fråga om vägran att ta emot arbete, av Arbetskraftskommissionen.

I fall där arbetsgivaren uppenbart har nonchalerat arbetarskyddsbestämmelserna och han inte trots uppmaning har avhjälpt bristerna, har Arbetskraftsbyrån rätt att låta bli att göra arbetsplatsanvisningar. Sådana arbetsplatsanvisningar där arbetstagarens liv eller hälsa uppenbart är i fara kan inte anses ändamålsenliga. Vid arbetsplatsanvisningarna har Arbetskraftsbyrån prövningsrätt när det gäller arbetets lämplighet för arbetstagaren och tvärtom.

En arbetsplats uppfyller inte kraven enligt arbetarskyddsbestämmelserna, om arbetarskyddsmyndigheten med stöd av lagen om tillsynen över arbetarskyddet har fattat ett beslut om detta och bristen eller missförhållandet inte har avhjälpts. Vid behov håller arbets-

förmedlingen kontakt med arbetarskyddsmyndigheterna. Om en arbetsgivare har meddelats näringsförbud eller bildat en konkurskedja, kan detta fastställas med hjälp av domstolsbesluten. Härvid är det inte ändamålsenligt att göra arbetsplatsanvisningar, eftersom en annan myndighet har konstaterat att verksamheten är olaglig.

Omnämmandet i paragrafens 1 mom. innebär arbetsförmedlingens syfte att för de arbetssökande skaffa ett arbete, som motsvarar deras önskningar, yrkesskicklighet och förutsättningar. På grund av läget på arbetsmarknaden är det dock ofta ändamålsenligt för arbetstagaren att ta emot också annat arbete som är lämpligt med tanke på hans arbetsförmåga. Enligt lagen om arbetsavtal (320/70) har arbetsgivaren dock alltid rätt att välja och anställa arbetstagare.

7 §. *Yrkesvägledning.* Enligt den gällande lagen har yrkesvägledningens grundläggande uppgift i huvudsak varit att ge unga handledning vid val av yrkesområde, yrkesutbildning och arbetsuppgifter. Också vuxna som är ute i arbetslivet byter allt oftare yrkesområde eller bransch och behöver handledning vid valet. Under de senaste åren har andelen av personer över 24 år stigit till cirka hälften av det totala antalet kunder inom yrkesvägledningen. Orsakerna till detta har främst varit de strukturella förändringarna i arbetslivet och föråldrad yrkeskunskap. Samtidigt har vuxenutbildningen ökat. Också det ökade antalet hälsoproblem och det ökade behovet av rehabilitering som beror på att arbetskraften blivit allt äldre har förändrat kundstrukturen inom yrkesvägledningen.

Innehållet i det föreslagna stadgandet motsvarar till sina huvuddrag definitionen i den nuvarande lagen om yrkesvägledning, som nu upphävs. I förslaget betonas dock det slutliga målet för handledningen, dvs. att en person får arbete, och å andra sidan utbildningens betydelse vid förvärvandet av yrkeskunskap.

Utgångspunkten för yrkesvägledningen är kundens yrkesmässiga mål, motivation och andra resurser. Dessutom skall vid yrkesvägledningen beaktas de möjligheter som utbildningen och arbetsmarknaden erbjuder. En yrkesutbildning eller en utbildning på högskolenivå är en betydande personlig investering både tidsmässigt och ekonomiskt. Osäkerhet i fråga om de egna förutsättningarna, brist på information och behov av hjälp vid valet av utbildning är de vanligaste orsakerna till att en

person söker sig till yrkesvägledningen. Det faktum att det blir allt svårare att förutsäga utvecklingen på arbetsmarknaden har för sin del ökat osäkerheten beträffande yrket och riskerna vid valet av utbildning. Som ett resultat av yrkesvägledningen har man kunnat märka att studierna bedrivs mera målmedvetet och i allt högre grad slutförs samt att en fast arbetsplats skaffas snabbare än förut.

Arbetsförvaltningen måste kunna svara mot de förändrade kraven när det gäller efterfrågan på service. Den allmänna trenden på arbetsmarknaden är att individuella och företagsvisa kunskaper blir allt viktigare vid anställningen. Vid sidan av yrkeskunskapen får de psykologiska aspekterna en allt större betydelse vid företagets rekrytering. Också yrkesutbildningen utvecklas så, att den rymmer allt flera individuella utbildningsprogram. Detta ökar behovet av och möjligheterna till handledning. Med hjälp av sakkunskap och en hög service-nivå kan arbetskraftsservicen inriktas bättre på de enskilda kunderna.

8 §. *Arbetskraftspolitisk vuxenutbildning.* Lagen och förordningen om arbetskraftspolitisk vuxenutbildning trädde i kraft vid ingången av 1991. I dem ingår stadganden om den arbetskraftspolitiska vuxenutbildningens syfte och mål samt om anskaffningsverksamhet om studerandena inom den arbetskraftspolitiska vuxenutbildningen och de studiesociala förmåner som beviljas dem. Eftersom den arbetskraftspolitiska vuxenutbildningen är en del av arbetskraftsservicen, är det ändamålsenligt att om den stadgas också i den föreslagna lagen. Enligt lagförslaget 8 § är syftet med arbetskraftspolitisk vuxenutbildning att förbättra vuxenbefolkningens yrkesskicklighet och möjligheter att få arbete eller behålla arbetsplatsen samt att främja tillgången på yrkesskicklig arbetskraft för företagen på det sätt som stadgas i lagen om arbetskraftspolitisk vuxenutbildning.

9 §. *Utbildnings- och yrkesinformation.* Om utbildnings- och yrkesinformation har inte tidigare stadgats i lag. Grund för verksamheten har närmast ansetts utgöra den skyldighet i 2 § i lagen om yrkesvägledning enligt vilken yrkesvägledningsmyndigheterna skall anordna informations- och upplysningsverksamhet beträffande olika yrkesområden och tillhandahålla uppgifter om de krav de olika yrkesområdena ställer samt om utbildnings-, sysselsättnings- och befordringsmöjligheterna inom dessa. Be-

greppet informationservice nämns i 7 § sysselsättningslagen, där exempel på olika former av arbetskraftsservice finns uppräknade.

Utbildnings- och yrkesinformationen har utvecklats till en självständig form av arbetskraftsservice. Det är en form av öppen rådgivningsservice som ges vid arbetskraftsbyråerna och som kan användas av kunderna. Grunden för servicen är den aktuella information som ges om utbildningsmöjligheter, om vad olika arbetsuppgifter och yrken omfattar och om arbetsmarknaden. Anskaffning och förmedling av uppgifter om utbildning sker i nära samarbete med undervisningsförvaltningen. Eftersom utbildnings- och yrkesinformationen är en vedertagen form av arbetskraftsservice, är det ändamålsenligt att om den stadgas också i lag.

Enligt det föreslagna stadgandet är syftet med utbildnings- och yrkesinformationen att hjälpa människor att söka sig till en ändamålsenlig utbildning och placera sig inom olika yrkesområden genom att ge information om utbildningsmöjligheter, om vad olika arbetsuppgifter och yrken innebär och om arbetsmarknaden.

Inom arbetskraftsförvaltningen finns sammanlagt ca 120 tjänstemän, informationstjänstemän, som har specialiserat sig på hantering och anskaffning av sådan information som avses i stadgandet samt kundservice och som arbetar med det som huvudsyssla. Utöver dessa har vid varje arbetskraftsbyrå utsetts ansvariga i informationsfrågor som svarar för att informations Servicematerialet vid deras byrå hålls aktuellt.

För att effektivera användningen av informationsservicens uppgifter (uppgifter om utbildning och yrken) har ett datasystem för informations servicen skapats. Detta togs åren 1991 och 1992 i bruk i hela landet. Genom detta system kan användningen av uppgifterna om utbildning och yrken effektiveras i kundservicen.

Informations servicen är en omfattande och vedertagen serviceform vid arbetskraftsbyråerna. Inget annat förvaltningsområde erbjuder någon motsvarande form av service. I synnerhet när det gäller vuxenutbildningen är informations servicen vid arbetskraftsbyråerna den enda riksomfattande serviceformen som innehåller både informationsförmedling och personlig rådgivning.

10 §. *Yrkesinriktad rehabilitering.* I den rehabiliteringslagstiftning som trädde i kraft i bör-

jan av oktober 1991 stadgas, med undantag av arbetsförvaltningen, om syftet med och uppgifterna inom den rehabiliteringsverksamhet som hänför sig till de olika servicesystemen. Det är således ändamålsenligt att också den yrkesinriktade rehabiliteringen inom arbetsförvaltningen regleras i lag. I paragrafen föreslås ett stadgande om den yrkesinriktade rehabiliteringen inom arbetsförvaltningen. Enligt den främjas med hjälp av yrkesinriktad rehabilitering yrkesplaneringen för handikappade samt deras möjligheter att finna arbete och behålla sitt arbete.

I rehabiliteringslagstiftningen stadgades också om rehabiliteringssamarbete. I lagförslaget 10 § finns en hänvisning till den ovan nämnda lagen enligt vilken lagen om rehabiliteringssamarbete (604/91) dessutom skall iakttas när service ordnas för handikappade kunder.

3 kap. Förmåner i samband med arbetskraftsservicen

11 §. *Rörlighetsunderstöd.* Enligt paragrafen kan en enskild kund som är eller kommer att bli arbetslös ges ekonomiskt stöd, om han söker arbete eller övergår i arbete utanför pendlingsregionen för den kommun där han har sin hemort. Den förmån som avses i stadgandet omfattar endast personer som är eller kommer att bli arbetslösa. När det gäller personer i arbete skall kostnaderna bekostas av arbetstagaren själv eller eventuellt av hans arbetsgivare.

Vid tillämpningen av stadgandet avses med hemort den ort där arbetssökanden faktiskt bor och med pendlingsregionen avses den kommun där han har sin hemort och de orter mellan vilka man i allmänhet pendlar till och från arbetet.

Behovet av rörlighetsunderstöd och dess betydelse är beroende av sysselsättningsläget. I situationer med dålig sysselsättning är understödets betydelse vid främjandet av arbetskraftens rörlighet liten. Inte heller med tanke på besättnandet av lediga arbetsplatser har understöden någon större betydelse. I situationer med god sysselsättning kan arbetsmarknaden fås att fungera bättre och arbetskraftsbrist förhindras med hjälp av understöden. Oberoende av sysselsättningsläget aktiverar rörlighetsunderstöden arbetssökandena i arbetssökandet och stöder arbetsförmedlingens arbetsplatsan-

visningsverksamhet. Dessutom främjas genom resekostnadsersättningarna ett jämbördigt arbetssökande när det gäller arbetslösa arbetssökande som söker arbete utanför pendlingsregionen för den kommun där de har sin hemort.

Systemet med rörlighetsunderstöd definieras i lagen i allmänna drag. Genom förordning stadgas närmare om de olika formerna av understöd och förutsättningarna för beviljande av dem. Stadgandena om rörlighetsunderstöd kan härigenom smidigt ändras och bättre fås att motsvara arbetsmarknads- och sysselsättningssituationen vid respektive tidpunkt samt de enskilda individernas behov.

12 §. *Ersättning för stödåtgärder i samband med yrkesvägledning.* I fråga om en del av yrkesvägledningens kunder behövs undersökningar som gäller lämplighet för ett yrke, utbildningsförutsättningar, hälsotillstånd eller arbetsförmåga, för att man vid handledningen skall uppnå ett genomförbart resultat. Undersökningarna ökar chanserna för att åtgärderna leder till resultat för de enskilda individerna samt förbättrar kundens möjligheter att få arbete. Yrkesvalspsykologerna gör lämplighetstest vid arbetskraftsbyråerna. Dessutom skaffar arbetskraftsbyråerna medicinska undersökningar och utför arbetsprovning på arbetskliniker eller arbetsplatser. En del av undersökningarna hänför sig till de utlåtanden som gäller förutsättningarna för rehabilitering och som de som finansierar rehabiliteringen begär av arbetskraftsbyråerna.

Enligt det föreslagna stadgandet kan, när en enskild kund får yrkesvägledning, kostnaderna för hälsoundersökningar och andra undersökningar, sakkunnigutlåtanden och konsultering av sakkunniga, arbets- och utbildningsprovning samt arbetsprovning på arbetsplatserna, som behövs för utredande av hans lämplighet samt av utbildnings- och arbetsalternativ, ersättas.

13 §. *Stöd för placering av handikappade i arbete.* Om stöd för placering av handikappade i arbete stadgas i sysselsättningsförordningen. Dessa stödåtgärder är till sin natur arbetskraftsservice och inte skötsel av sysselsättning. Det är således ändamålsenligt att stadga om dem i den föreslagna lagen. Enligt paragrafen kan, för stödjande av placeringen av handikappade i arbete och deras möjligheter att kvarstå i arbetet, kostnaderna för undersökning av arbetsconditionen, sakkunnigutlåtanden och konsultering, arbetsprovning på arbetsplatsen, arbets- och utbildningsprovning och arbetsträ-

ning ersättas samt arbetsgivaren beviljas stöd för specialarrangemang på arbetsplatsen.

14 §. *Föreskrifter om förmånerna samt förmåner i samband med arbetskraftspolitisk vuxenutbildning.* Till ordnandet av arbetskraftsservice hänför sig sociala och ekonomiska förmåner genom vilka såväl de enskilda kundernas som arbetsgivarkundernas möjligheter till sysselsättning främjas. Sådana förmåner är rörlighetsunderstöd, ersättning för stödåtgärder i samband med yrkesvägledningen och stöd för placering av handikappade i arbete.

Administrativt sett är det ändamålsenligt att, eftersom förmånerna ingår i samma lag och stöder samma mål, på ett så enhetligt sätt som möjligt föreskrivs om maximibeloppet av förmånerna, sökandet av förmåner och förutsättningarna för beviljandet av förmåner. Enligt 1 mom. stadgas om de nämnda frågorna genom förordning.

Eftersom den arbetskraftspolitiska vuxenutbildningen är en del av arbetskraftsservicen, är det nödvändigt att i den föreslagna lagen ta in ett omnämnande om enligt vilken lagstiftning förmånerna betalas till studerande. Lagförslaget 14 § 2 mom. innehåller en hänvisning till lagen om arbetskraftspolitisk vuxenutbildning, enligt vilken förmånerna bestäms.

4 kap. Avgifter för servicen

15 §. *Avgifter för statlig arbetskraftsservice.* Finland har genom ett stort antal internationella förpliktelser förbundet sig att genom statens försorg upprätthålla ett så högklassigt system för arbetskraftsservice som möjligt, som beaktar behoven hos de olika medborgargrupperna. Enligt ILO:s konvention nr 88, som Finland har ratificerat, skall varje medlem upprätthålla eller övervaka en avgiftsfri offentlig arbetsförmedling. Arbetsförmedlingen skall enligt konventionen anordnas så, att arbetstagarna finner lämplig sysselsättning och arbetsgivarna lämpliga arbetstagare. Enligt bestämmelserna i den Europeiska sociala stadgan, som antogs 1991, skall staterna sträva efter att avgiftsfritt erbjuda arbetstagarna eller enskilda personer i motsvarande ställning central arbetskraftsservice. Målet att arbetsmarknaden skall fungera bättre, som man eftersträvar genom att upprätthålla och ständigt utveckla systemet med arbetskraftsservice, förutsätter också att den centrala servicen är avgiftsfri.

Enligt paragrafens 1 mom. är den däri

nämnda statliga arbetskraftsservicen avgiftsfri för enskilda kunder. Alla de centrala, av staten ordnade formerna av arbetskraftsservice, dvs. arbetsförmedling, yrkesvägledning, arbetskraftspolitisk vuxenutbildning, utbildnings- och yrkesinformation och yrkesrehabilitering, är således avgiftsfria. Ett stadgande ingår i lagförslaget 2 kap. om alla de nämnda formerna av arbetskraftsservice. Om det närmare innehållet i servicen stadgas genom förordning. Med tanke på de enskilda kundernas rättskydd är det viktigt att den avgiftsfria service som samhället tillhandahåller tillräckligt detaljerat framgår av den egentliga lagtexten och av de kompletterande förordningen.

I paragrafens 1 mom. föreslås dessutom att arbetsförmedlingsservicen skall vara avgiftsfri också för arbetsgivarkunder. Arbetsförmedlingsservice som erbjuds arbetsgivare är bl.a. information om arbetsplatser med hjälp av datasystem eller arbetskraftsbyråernas allmänna information samt letande efter och presentation och förhandsrekrytering av lämpliga kandidater på basis av uppgifterna i registret över arbetssökande. Om arbetsförmedlingsservicen stadgas också till denna del närmare genom förordning. Eftersom uttryckligen av arbetsförmedlingen krävs opartiskhet och objektivitet med tanke på både arbetssökande och arbetsgivare, och eftersom syftet med hela servicesystemet är att trygga arbetsgivarnas tillgång på arbetskraft och utvecklande av denna, måste det anses som självklart att arbetsförmedlingen i detta syfte skall vara avgiftsfri för arbetsgivarkunderna.

Enligt 2 mom. beslutar arbetsministeriet i enlighet med vad som stadgas i lagen om grunderna för avgifter till staten (150/92) om när annan arbetskraftsservice än sådan som avses i 1 mom. samt användningen av det datasystem som avses i 5 § 1 mom. skall vara avgiftsbelagd. Lagen reglerar när de statliga myndigheternas prestationer skall vara avgiftsbelagda och när de skall vara avgiftsfria. Lagen är sekundär och annan lagstiftning kan innehålla stadganden som anger när prestationer skall vara avgiftsbelagda. Den avgiftsfria service som avses i 1 mom. baserar sig på detta arrangemang.

Enligt förslaget beslutar arbetsministeriet om när annan service samt användningen av datasystemet skall vara avgiftsbelagd eller avgiftsfri. Arbetsministeriet skall när det fattar beslut iakttas lagen om grunderna för avgifter till

staten. Ett centralt stadgande härvid är 4 § 2 mom., enligt vilket en prestation skall vara avgiftsbelagd i synnerhet om någon annan än en statlig myndighet utför den eller en motsvarande prestation mot avgift eller om prestationen hänför sig till mottagarens ekonomiska verksamhet.

Arbetsministeriet skall besluta vilka prestationer och grupper av prestationer avseende service och projekt enligt 3 § 2 och 3 mom. i lagförslaget samt användning av datasystemet enligt 5 § 1 mom. som skall vara avgiftsbelagda. Samtidigt beslutar ministeriet om för vilka prestationer eller grupper av prestationer avgiften bestäms enligt självkostnadsvärdet samt vilka prestationer som prissätts på företagsekonomiska grunder.

Varken i fråga om kompletterande service eller projekt som anknyter till servicen kan det bestämmas att funktioner och delar av dem skall vara avgiftsbelagda, om funktionerna och delarna enligt paragrafens 1 mom. skall vara avgiftsfria antingen för enskilda kunder eller för arbetsgivarkunder. Med hjälp av denna huvudregel har på samma sätt rätten att pröva om service skall beläggas med avgift begränsats i fråga om köpt service och köpta projekt.

16 §. Förbud att uppbära avgift för arbetsförmedlingsservice. Enligt den gällande lagen om arbetsförmedling och lagen om yrkesvägledning är arbetsförmedling och yrkesvägledning tillåten för andra än staten endast om tillstånd har beviljats för verksamheten. Eftersom det föreslås att de nämnda lagarna upphävs och ersätts med lagen om arbetskraftsservice, innehåller förslaget samtidigt ett beslut enligt vilket tillstånden skall slopas. Lagen om emigrantförmedling kommer att upphävas i anslutning till EES-avtalet, varför också tillstånden till emigrantförmedling slopas. Av dessa lagändringar följer att enskilda och sammanslutningar fritt kan producera arbetskraftsservice och även uppbära avgifter för denna verksamhet.

Det är då fråga om näringsverksamhet, i fråga om vilken lagen angående rättighet att idka näring skall iakttas. För att principen om skydd av arbetstagare skall iakttas och en objektiv behandling av arbetssökandena tryggas måste den fria arbetsförmedlingen i förtjänstsyfte begränsas. En obegränsad arbetsförmedling i förtjänstsyfte kan utan tillräcklig kontroll leda till inkomstförvärv utan att arbetssökandena får ändamålsenlig service i utbyte. Utan en viss kontroll kan också stör-

ningar uppstå på arbetsmarknaden och den enskildes behov av arbete bli en handelsvara. Detta kan inte anses överensstämma med samhällets intresse.

För att trygga den enskildes objektiva rätt till arbete föreslås ett förbud mot att uppbära avgift för annan än av staten ordnad arbetsförmedlingsservice. Enligt 1 mom. får för sådan arbetsförmedlingsservice som har direkt sysselsättande verkan inte uppbäras avgift hos enskilda kunder. Lagen gör ingen som helst skillnad mellan dem som producerar arbetskraftsservice. Förbudet mot avgift gäller enligt förslaget enskilda och sammanslutningar lika väl som alla offentliga samfund utom staten när det är fråga om arbetsförmedlingsservice som har direkt sysselsättande verkan. Av arbetsgivaren kan däremot uppbäras avgifter också för denna service. Enligt lagförslagets 15 § 1 mom. är arbetsförmedlingsservice som staten ordnar alltid avgiftsfri för både enskilda kunder och arbetsgivarkunder.

Ett centralt mål för propositionen är att förenhetliga och modernisera den föråldrade och splittrade lagstiftningen om arbetskraftsservice. Vid sidan av detta har man samtidigt försökt slopa onödiga närings- och andra tillståndsarrangemang i förvaltningen och öka den fria konkurrensen mellan statlig och privat service. Företag, sammanslutningar och enskilda näringsidkare kan således efter att lagen trätt i kraft mot avgift tillhandahålla både arbetsgivare och enskilda personer arbetskraftsservice, dock med den begränsning som följer av det föreslagna 16 § 1 mom., som gäller enskilda kunder och sådan arbetsförmedlingsservice för enskilda kunder som har direkt sysselsättande verkan. Som enskilda kunder skall, när den föreslagna lagen tillämpas, betraktas alla arbetssökande vilkas mål är ett arbetsförhållande samt enskilda företagare och näringsidkare som eftersträvar sysselsättning.

Som sådan arbetsförmedlingsservice som har direkt sysselsättande verkan skall när den föreslagna lagen tillämpas i praktiken anses förmedling av uppgifter och rådgivning. Avgift får inte heller uppbäras för t.ex. registrering som arbetssökande, erbjudande av arbetsplats, presentation av en arbetstagare för en arbetsgivare eller annan motsvarande verksamhet eller åtgärder som enligt gängse praxis är en del av arbetsförmedlingssituationen.

Däremot kan andra än staten uppbära avgift av enskilda kunder för sådan service som är

mer omfattande än sedvanlig arbetsförmedlingsservice. Sådan service som föregår arbetsförmedlingsservicen eller utvidgar eller anknyter till denna kan bl.a. vara med den arbetssökande överenskommen särskild annonsering i massmedia, en platsansökningskampanj per brev eller telefon, instruktion i att söka arbete samt utredning av kundens lämplighet. Användningen av avgiftsbelagd service får inte ställas som villkor för åtnjutande av avgiftsfri arbetsförmedlingsservice, och när servicen bildar en helhet som dels består av avgiftsfri arbetsförmedlingsservice och dels av annan därmed förknippad service som är avgiftsbelagd, skall avgiften specificerat gälla endast den avgiftsbelagda servicen. Det är inte möjligt att på förhand i motiveringen exakt begränsa och definiera de situationer som omfattas av tillämpningsområdet för det föreslagna stadgandet, på grund av att arbetsförmedlingen som serviceform ständigt utvecklas och förändras enligt behoven i arbetslivet. I enlighet med den princip om skydd av arbetstagare som allmänt iakttas i arbetslagstiftningen skall man sträva efter att tolka förslagets 16 § 1 mom. till förmån för de enskilda kunderna. Ledning kan också fås av de beslut av arbetsministeriet som gäller avgifter för service åt enskilda kunder och som enligt lagförslagets 15 § 2 mom. fattas med stöd av lagen om grunderna för avgifter till staten. Avgifter kan inom den privata sektorn också uppbäras för all arbetskraftsservice som hör nära samman med arbetsförmedlingen men som dock inte direkt omfattas av denna, om för dem uppbärs avgifter när de ordnas av staten.

För arbetsförmedlingens del har avvecklandet av tillståndsförvaltningen förutsatt uppsägning av ILO:s konvention (nr 96), som gäller avgiftskrävande arbetsförmedlingsbyråer. Detta skedde den 5 juni 1992. Enligt del II av konventionen skulle avgiftskrävande arbetsförmedlingsbyråer med vinstsyfte läggas ner inom en bestämd tid. Avgiftskrävande arbetsförmedlingsbyråer utan vinstsyfte skulle ha tillstånd av myndigheten i fråga. Konventionen tillämpas inte på arbetsförmedling till sjömän.

Den 16 september 1922 ratificerade Finland ILO:s konvention nr 9 angående arbetsförmedling för sjömän (FördrS 15/22). Denna konvention är fortfarande i kraft och bindande för Finland. Enligt den får inte arbetsförmedling för sjömän, av vare sig enskild person, bolag eller annat företag, bedrivas såsom affär i

förvärvssyfte. Anskaffande av anställning får inte heller föranleda utbetalande från sjömannens sida av något slag av gottgörelse, direkt eller indirekt, åt någon enskild person, bolag eller annat företag.

Som komplement till stadgandet i paragrafens 1 mom. föreslås ett 2 mom., i vilket stadgas om förbud att uppbära avgift för förmedling av sjöarbete. Enligt 2 mom. är arbetsförmedling för sjöfarare förbjuden, om avgift uppbärs för den. Stadgandet måste tas in i den föreslagna lagen för att de skyldigheter som föranleds av den ratificerade konventionen skall uppfyllas i den nationella lagstiftningen.

Vid tillämpningen av ovan nämnda ILO-konvention förstås med ordet "sjöman" var och en som såsom medlem av besättningen är anställd på ett fartyg, nyttjat i sjöfart, med undantag likväl av befålet. Det tillkommer varje land att avgöra om bestämmelserna i konventionen skall tillämpas också på däck- och maskinbefäl. Eftersom det inte är ändamålsenligt att stadgandet tillämpas på olika sätt på befäl och manskap, har begreppet "sjöfarare" använts i stället. Vid tillämpningen av den finländska lagstiftningen om sjöarbete avses med "sjöfarare", enligt hävdvunnen praxis, ett fartygs hela egentliga personal. Vid tillämpningen av lagen om arbetskraftsservice skall som sjöfarare betraktas alla de som enligt mönstringslagen (1005/86) anställs på finskt fartyg i tjänste- eller arbetsavtalsförhållande eller annars i sjömansbefattning samt finländare som i Finland på motsvarande sätt anställs på utländskt fartyg.

I paragrafens 1 mom. stadgas om förbud att uppbära avgift för sådan arbetsförmedlingsservice som har direkt sysselsättande verkan. Enligt 2 mom. får däremot inga som helst avgifter uppbäras för arbetsförmedling för sjöfarare. Förbudet att uppbära avgift gäller alla åtgärder som vidtas i form av arbetsförmedlingsservice eller i anslutning till den. Eftersom den statliga arbetsförmedlingen är avgiftsfri, innebär detta att den statliga arbetskraftsservicen under alla omständigheter är avgiftsfri för rederier och sjöfarare på samma sätt som den är avgiftsfri för enskilda kunder och arbetsgivarkunder i allmänhet.

5 kap. Samarbete

17 §. Samarbete mellan myndigheterna och

hänvisning till annan service. Tryggandet av placering i arbete med hjälp av arbetskraftsservicen förutsätter ofta att de ekonomiska och sociala risker som med tanke på individen kan vara förknippade med sökandet av arbete minskas. Av tradition har beaktandet av olika slag av yrkesmässig och utbildningsmässig beredskap varit viktigt när man har försökt sysselsätta en person eller söka arbete för honom genom att utnyttja systemet med arbetskraftsservice. Om samarbete mellan yrkesvägledningsmyndigheterna och skolmyndigheterna stadgas för närvarande i 6 § lagen om yrkesvägledning. Om samarbete mellan arbetsförmedlingsmyndigheterna och statliga inrättningar eller inrättningar som står under statens tillsyn stadgas i 2 § lagen om arbetsförmedling.

I syfte att trygga att rådande praxis och att traditionen fortsätter, föreslås det att ett förpliktande stadgande om samarbete tas in i lagen. Enligt det skall arbets-, social- och hälsovårdsmyndigheterna samt undervisningsmyndigheterna samarbeta sinsemellan när arbetskraftsservice ordnas och åtgärder i anslutning till den vidtas. Enligt förslaget och i enlighet med rådande arbetsfördelning och hävdvunnet samarbete svarar undervisningsmyndigheten i samråd med arbetskraftsmyndigheten för ordnandet av service i samband med yrkesvägledning för studerande och sökande av arbete för dem.

I samband med totalreformen av rehabiliteringslagstiftningen ändrades också 7 § sysselsättningslagen. Till den fogades ett stadgande om att en klient som söker arbetskraftsservice skall hänvisas till annan service. Samtidigt som nämnda 7 § föreslås bli upphävd med stöd av ikraftträdelsestadgandet föreslås det att stadgandet i sak oförändrat tas in som ett 3 mom. i 17 § i den föreslagna lagen. Om de tjänster som en enskild kund behöver inte kan ordnas i form av arbetskraftsservice, skall kunden vid behov hänvisas till social- och hälsovårdsmyndigheterna eller till folkpensionsanstalten eller till någon annan organisation som tillhandahåller rehabiliteringstjänster.

18 §. *Samarbete mellan arbetsförvaltningen och arbetsmarknadsorganisationerna.* Av stadgandet i 1 §, som beskriver syftet med den föreslagna lagen, framgår det att statens uppgift är att ordna och utveckla arbetskraftsservicen för att arbetsmarknaden skall fungera bättre. Om den offentliga förvaltningen samt arbetsgivar- och arbetstagarorganisationerna

samarbetar, kan de bäst påverka verksamheten på arbetsmarknaden. Också ILO:s konventioner förutsätter samarbete.

Eftersom den lagstiftning som gäller arbetskraftsservicen är föråldrad innehåller den inte något uttryckligt stadgande om s.k. samarbete på trepartsbasis. Sådana stadganden ingår i olika former i arbetslagstiftningen. Tillsynen över att lagen om arbetsavtal iakttas skall t.ex. ske i form av ett samarbete på trepartsbasis. Vid verkställigheten av sysselsättningslagen skall arbetsmyndigheterna samarbeta bl.a. med arbetsmarknadsorganisationerna.

I enlighet med hävdvunnen praxis inom arbetslagstiftningen föreslås det att ett stadgande om samarbete på trepartsbasis tas in också i den föreslagna lagen. Enligt förslaget skall verkställigheten av lagen och den planering och utveckling som ansluter sig till den ske i form av samarbete mellan arbetskraftsförvaltningen och arbetsmarknadsorganisationerna. I praktiken har samarbetet hittills skett i den arbetskraftspolitiska delegation som finns vid arbetsministeriet. Avsikten är att om samsamarbetetsformer skall stadgas närmare genom förordning, om de praktiska behoven förutsätter arrangemang på författningsnivå.

6 kap. Datasekretess

19 §. Personregister för arbetskraftsservice. Avsikten med den föreslagna lagen är enligt dess första paragraf att utveckla arbetskraftsservice bl.a. i syfte att främja individens förkovran inom ett yrke och placering i arbete. För att nå denna avsikt behöver arbetsförvaltningen sådana personuppgifter som är nödvändiga för bedömningen av sökandenas lämplighet och yrkesmässiga förutsättningar. De uppgifter som behövs kan på grund av arbetskraftsservicens natur också gälla en kunds hälsotillstånd eller handikapp och vård- eller andra åtgärder i anslutning därtill, socialvårds-service eller understöd som en kund har fått samt rehabiliteringsåtgärder som vidtagits av andra myndigheter, en kunds samhälleliga uppfattning eller en straffrättslig handling som en kund utfört och straff- eller andra påföljder för handlingen. Också uppgifter om kundens medborgarskap eller motsvarande uppgifter kan behövas t.ex. vid utbildning som riktas till utländska medborgare. Det kan också hända att kunden betjänas under en lång tid eller att

kunden söker arbetskraftsservice på nytt och då behövs de erhållna uppgifterna under en längre tid än enbart under ett enstaka betjäningstillfälle. Därför behöver arbetskraftsmyndigheten samla in och i sina register lagra nämnda känsliga uppgifter om kunden.

Personregisterlagens (471/87) stadganden om behandling av personuppgifter tillämpas också inom arbetskraftsservicen. Lagen innehåller ett förbud att registrera ovan nämnda känsliga personuppgifter, men den möjliggör också avvikelser från förbudet under vissa förutsättningar. Känsliga uppgifter kan inhämtas och registreras, om det är fråga om ett personregister eller som inrättats på grund av ett åliggande, som den registeransvarige har direkt enligt lag eller förordning eller föreskrift som meddelats med stöd därav. Också i lagen om allmänna handlingars offentlighet (83/51) finns stadganden om hemlighållande av handlingar och under vilka förutsättningar uppgifter kan lämnas ut ur handlingar som gäller enskilda.

Enligt det föreslagna stadgandet skall det föras personregister som gäller arbetsförmedling, yrkesvägledning, arbetskraftspolitisk utbildning och yrkesinriktad rehabilitering för kunderna. För dessa personregister inhämtas sådana uppgifter som behövs för kundservicen. Registren tjänar främjandet av en kunds yrkesmässiga utveckling och placering i arbete.

I paragrafens 2 mom. föreslås det bli stadgat om upprätthållande av ett registersystem inom arbetskraftsförvaltningen och om överförande av uppgifter mellan olika register. Enligt förslaget bildar personregistren ett enhetligt datasystem, som kan bestå av riksomfattande, regionala och lokala personregister. Sådana personuppgifter som behövs för att uppdragen skall kunna utföras kan överföras lokalt mellan olika arbetskraftsbyråer, om det inte är fråga om sådana uppgifter som är sekretessbelagda enligt denna lag. Om detta föreslås bli stadgat i 20 § 2 mom. Överföring av sekretessbelagda uppgifter förutsätter skriftligt samtycke av kunden.

Enligt paragrafens 3 mom. skall arbetsministeriet svara för att det datasystem som behövs för upprätthållande av arbetskraftsservicens personregister fungerar på ett allmänt plan samt för enhetligheten i registerfunktionerna. Det föreslås att närmare stadganden om inhämtande av personuppgifter för personregister som avses i denna paragraf och om införande

av uppgifterna i registren, om deras informationsinnehåll och om användningen av de personuppgifter som ingår i registren skall utfärdas genom förordning.

20 §. *Tystnadsplikt*. God arbetskraftsservice förutsätter att arbetsmyndigheterna förfogar över alla nödvändiga uppgifter om kunden. Tillgången till dessa uppgifter förutsätter å sin sida att kunden kan lita på att personuppgifterna behandlas konfidentiellt och lämnas ut endast inom på förhand fastställda gränser. Personregisterlagen gäller inte insamling och användning av sådana uppgifter om personer som inte kan sammankopplas med en viss person. Inom arbetskraftsservicen följs samma princip. Enligt det föreslagna stadgandet kan uppgifter i personregister lämnas ut endast med den registrerades samtycke. Myndigheterna har rätt att få uppgifter, om det finns ett stadgande på lagnivå därom. Uppgifter kan också lämnas ut för statistikföring eller vetenskaplig forskning på de villkor som nämns i 19 § 1 mom. 3 punkten i personregisterlagen. Sekretessbelagda uppgifter kan dock endast med arbetsministeriets tillstånd lämnas för statistikföring eller vetenskaplig forskning.

I samband med arbetskraftsservicen fås uppgifter både om enskilda kunders hälsotillstånd och sociala och ekonomiska förhållanden och om saker som skall klassificeras som arbetsgivarkundernas affärs- och yrkeshemligheter. Likaså fås uppgifter som gäller en enskild persons eller familjs hemlighet. För att skapa ett förtroendefullt kundförhållande är det nödvändigt att i lagen ta in ett stadgande om hemlighållande av uppgifter och om orätmätigt utnyttjande av uppgifter, trots att det finns stadganden om hemlighållande också i de allmänna förvaltningslagarna. Med stadgandena i personregisterlagen försöker man trygga att de uppgifter som finns i register används på ett sakligt sätt. Allmänna stadganden om hemlighållande av ärenden och handlingar ingår i lagen om allmänna handlingars offentlighet. Enligt den skall ett ärende eller en handling hemlighållas, om så i lag stadgas. I förordningen innefattande vissa undantag i fråga om allmänna handlingars offentlighet (650/51), som utfärdats med stöd av lagen om allmänna handlingars offentlighet, ingår stadganden om handlingar som skall hemlighållas, till vilka också hör uppgifter och utredningar som en myndighet införskaffat eller erhållit i tjänsteutövning om enskild affärsverksamhet eller dri-

vande av näring och yrke. Utöver de allmänna stadgandena finns en mängd specialstadganden som gäller hemlighållande. Sekretesstadganden i anslutning till arbetskraftsservice ingår t.ex. i den gällande lagen om yrkesvägledning, där det konstateras att i yrkesvägledningsarbetet framkomna omständigheter av enskild natur rörande en person, som erhåller yrkesvägledning, inte får yppas för obehöriga. I lagarna gällande arbetskraftspolitisk vuxenutbildning och utkomstskydd för arbetslösa stadgas om tystnadsplikt gällande uppgifter som erhållits i samband med fullgörandet av uppgiften om ett samfunds eller en enskild persons ställning eller affärs- och yrkeshemlighet eller om en enskild persons hälsotillstånd.

Eftersom också sakkunniga utanför arbetskraftsmyndigheten oftare än tidigare anlitas för att ordna service, är det nödvändigt att utsträcka sekretesstadgandet till att gälla även dem. Kunden kan sändas till olika undersökningar för att man skall finna ett lämpligt yrke eller arbete åt honom eller så kan man vid valet av utbildning anlita en sakkunnig för att det rätta alternativet skall väljas.

I regel behövs kundens samtycke för utlämnande av uppgifter som erhållits i samband med arbetskraftsservice och som skall anses som personliga hemligheter samt affärs- och yrkeshemligheter. Uppgifter kan dock lämnas ut till myndigheterna, om dessa på grundval av ett stadgande på lagnivå har rätt att få dem. I fråga om arbetskraftsservicen har t.ex. folkpensionsanstalten sådan rätt att få uppgifter i fråga om rehabiliteringsärenden. Det skall inte vara möjligt att få uppgifter med stöd av ett stadgande på lägre nivå än lag. Med stöd av 20 § 2 mom. i lagen om allmänna handlingars offentlighet kan också sekretessbelagda uppgifter lämnas ut med ministeriets tillstånd. På grundval av detta stadgande kan också uppgifter som ansluter sig till arbetskraftsservicen och som annars är sekretessbelagda lämnas ut.

7 kap. Särskilda stadganden

21 §. *Straffstadgande*. Straffstadgandet i 17 § 1 mom. i den gällande lagen om arbetsförmedling har ändrats år 1989 (394/89). Straffhotet för arbetsförmedlingsbrott ändrades så, att det straffhot som stadgas i lagrummet utsträcktes till att gälla också dem som i annat än förvärvssyfte förmedlar arbetstagare från ut-

landet till Finland. Syftet med ändringen var att få det aktuella stadgandet att motsvara ILO:s konvention nr 143. Konventionen gäller missbruk i samband med migration samt främjande av likställtheten i fråga om migrerande arbetstagares möjligheter och behandlingen av dem. I artikel 6 punkt 1 i konventionen förutsätts sådana sanktioner för olagligt anställande av migrerande arbetstagare samt avsiktlig medverkan till sådan verksamhet att det också är möjligt att döma ut fängelsestraff.

Paragrafens 1 mom. motsvarar i huvuddrag nämnda 17 § 1 mom. i lagen om arbetsförmedling. I det har företagits de mindre ändringar som följer av förbuden att bära upp avgift för annan än av staten ordnad arbetsförmedlingservice enligt 16 § i lagförslaget. Enligt stadgandet skall den som bedriver arbetsförmedling i strid med förbuden enligt 16 § 1 och 2 mom. dömas till böter eller fängelse i högst ett år. Det är fråga om arbetsförmedlingsbrott. Benämningen på brottet är densamma som i den nuvarande lagen.

I 2 mom. föreslås ett stadgande om straff för brott mot den tystnadsplikt som stadgas i 20 §. Straffet skall enligt förslaget vara böter, om inte strängare straff för gärningen stadgas någon annanstans. Brottet benämns brott mot skyldigheten att hemlighålla uppgifter om arbetskraftsservice.

Enligt 3 mom. är det fråga om målsägandebrott. Allmänna åklagaren får inte väcka åtal för brott mot skyldigheten att hemlighålla uppgifter om arbetskraftsservice, om inte målsäganden har anmält gärningen till åtal.

22 §. *Tillsyn.* De förbud att uppbära avgift för annan än av staten ordnad arbetsförmedlingservice som ingår i 16 §, baserar sig på ILO:s avtalsbestämmelser och avsikten är att de skall skydda arbetstagaren.

I stadgandet föreslås att tillsynen över att förbuden att uppbära avgift för arbetsförmedlingservice enligt 16 § iakttas skall utövas av arbetarskyddsmyndigheterna så som lagen om tillsynen över arbetarskyddet och om sökande av ändring i arbetarskyddsärenden stadgar.

Tillämpningsområdet för den nämnda lagen utvidgas på grund av förslaget. Tillsynen utsträcks till att gälla också privata näringsidkare och samfund som ordnar arbetskraftsservice. Arbetarskyddsmyndigheterna har också hittills kunnat övervaka iakttagandet av stadgandena om arbetarskydd inte bara i fråga om arbetsgivarna utan i fråga om alla dem som är

skyldiga att iakttä arbetarskyddsnormerna. Sådana är t.ex. tillverkare, importörer och försäljare av maskiner och andra tekniska anordningar samt kemiska ämnen samt maskinmonterare som är självständiga företagare. Också t.ex. utställare på mässor hör till samma grupp. Privata producenter av arbetskraftsservice kommer enligt förslaget också att omfattas av arbetarskyddstillsynen i fråga om förbuden att uppbära avgift för arbetsförmedlingservice.

Arbetarskyddsmyndigheternas tillsynsmetoder, råd och anvisningar, förpliktande beslut om förbud samt föreläggande och utdömande av vite, skall enligt förslaget utsträckas till alla sådana personer och samfund som har förpliktats att inte uppbära avgift för sådan arbetsförmedlingservice som har direkt sysselsättande verkan eller att inte bedriva avgiftsbelagd arbetsförmedling för sjöfarare.

23 §. *Närmare stadganden.* Paragrafen innehåller ett bemyndigande att genom förordning utfärda närmare stadganden om verkställigheten av lagen. Då det föreslås att lagen om arbetsförmedling, lagen om yrkesvägledning, lagen angående ordnandet av arbetsförmedlingsverksamheten för invalider samt vissa stadganden i sysselsättningslagen upphävs genom ikraftträdelsestadgandet, följer härav att de förordningar som utfärdats med stöd av dessa upphör att gälla. Därför kan det uppstå behov av att utfärda närmare verkställighetsbestämmelser. Samma behov kan följa av att det i lagen har intagits helt nya stadganden om arbetskraftsservicen, som tidigare saknat författningsgrund. I motiveringen till 4 § har det dessutom särskilt hänvisats till ett eventuellt behov av att precisera bestämmelsen om förstahandskaraktär för främjandet av sysselsättningen med hjälp av arbetskraftsservice genom stadganden och föreskrifter på lägre nivå.

24 §. *Ikraftträdelsestadgande.* Enligt 1 mom. föreslås lagen träda i kraft vid en tidpunkt som bestäms genom förordning.

Enligt 2 mom. föreslås att lagen om arbetsförmedling, lagen angående ordnandet av arbetsförmedlingsverksamheten för invalider samt 7 och 8 §§ i sysselsättningslagen upphävs genom lagen om arbetskraftsservice. Dessutom föreslås att 26 § 2 mom. sysselsättningslagen, som har fogats till sysselsättningslagen genom lag av den 30 december 1992 (221/93), upphävs.

Med stöd av 3 mom. kan åtgärder som verkställigheten av lagen förutsätter vidtas innan den träder i kraft.

2. Ikraftträdande

Totalrevisionen av den lagstiftning som gäller arbetsförvaltningens arbetskraftsservice och skötseln av sysselsättningen skall enligt ett ställningstagande i det sysselsättnings- och ekonomiskpolitiska program som regeringen fastställde den 1 oktober 1992 träda i kraft vid ingången av 1994.

Enligt ikraftträdelsestadgandet föreslås det att lagen skall träda i kraft vid en tidpunkt som bestäms genom förordning. Bemyndigandet att genom förordning bestämma tidpunkten då lagen skall träda i kraft beror på att tidpunkten för när den nya lagstiftning som ansluter sig till EES-avtalet skall träda i kraft är öppen. Den proposition med förslag till lagar om ändring

av lagen om tillsynen över arbetarskyddet och om sökande av ändring i arbetarskyddsärenden samt lagen angående rättighet att idka näring som avlåts till riksdagen samtidigt som denna proposition har beretts så, att de lagändringar som föreslås i den propositionen kan träda i kraft tidigast vid den tidpunkt då EES-avtalet träder i kraft. Då den proposition med förslag till lag om arbetskraftsservice som nu avlåts till riksdagen tillsammans med ovan nämnda proposition utgör en enda helhet bör lagarna också träda i kraft vid samma tidpunkt på grund av ordnandet av tillsynen över iakttagandet av lagarna.

Med stöd av vad som anförts ovan föreläggs Riksdagen följande lagförslag:

Lag om arbetskraftsservice

I enlighet med riksdagens beslut stadgas:

1 kap.

Allmänna stadganden

1 §

Lagens syfte

För att arbetsmarknaden skall fungera bättre ordnar och utvecklar staten arbetskraftsservice som stöd för enskilda personers (*enskild kund*) förkovran inom ett yrke och placering i arbete samt för tryggnad av tillgången på arbetskraft för arbetsgivarna (*arbetsgivarkund*).

2 §

Lagens tillämpning på den som inte är finsk medborgare

På den som inte är finsk medborgare tillämpas denna lag i enlighet med bestämmelserna i de internationella avtal som binder Finland och med beaktande av vad som särskilt stadgas om en sådan persons arbete.

3 §

Olika former av arbetskraftsservice

Arbetskraftsservice enligt denna lag omfattar arbetsförmedling, yrkesvägledning, arbetskraftspolitisk vuxenutbildning, utbildnings- och yrkesinformation samt yrkesinriktad rehabilitering.

Som arbetskraftsservice kan efter behov tillhandahållas tjänster som kompletterar den i 1 mom. nämnda servicen samt genomförs aktuella eller regionalt behövliga projekt som hänför sig till arbetskraftsservicen.

Arbetskraftsservice och projekt som avses i 1 och 2 mom. kan även köpas, om arbetsförvaltningen inte kan ordna dem på ett ekonomiskt eller ändamålsenligt sätt.

När arbetskraftsservice ordnas skall dessutom beaktas de behov som beror på arbetskraftens internationella rörlighet samt att jämställdheten mellan kvinnor och män på arbetsmarknaden främjas.

4 §

Servicens förstahandskaraktär och ordnande av service

Enskilda kunder skall i första hand om möjligt sysselsättas med hjälp av arbetskraftsservicen och i andra hand med hjälp av sysselsättningsanslag enligt sysselsättningslagen (275/87).

Arbetskraftsservicen skall ordnas enligt kundens behov och fria val och så att den främjar enskilda personers möjligheter att få sysselsättning och hållas kvar på den fria arbetsmarknaden samt så att den främjar arbetsgivarnas möjligheter att få arbetskraft och utveckla personalen.

5 §

Datasystem och anmälningsskyldighet

För att påskynda informationsförmedlingen på arbetsmarknaden och effektivisera arbetskraftsservicen skall arbetskraftsmyndigheten ha ett datasystem, som lämpar sig för användning av kunderna själva och innehåller uppgifter om lediga arbetsplatser, om utbildningsmöjligheter och om de enskilda kunderna.

Arbetsgivarna skall göra en anmälan till arbetskraftsmyndigheterna om betydande ändringar i användningen av arbetskraft och om inrättande av nya verksamhetsställen samt om arbetsplatser som blir lediga.

Arbetsministeriet och de föreningar som företräder arbetsgivarna skall närmare komma överens om hur anmälningsskyldigheten skall fullgöras.

2 kap.

Arbetskraftsservice

6 §

Arbetsförmedling

Syftet med arbetsförmedlingen är att främja en så effektiv och ändamålsenlig placering av arbetskraften som möjligt så att arbetsgivaren får den arbetstagare som är lämpligast och bäst för den utbudna arbetsplatsen och arbetstagaren det arbete han bäst förmår utföra.

Arbetsförmedlingen skall vara opartisk och objektiv, och en arbetstvist får inte påverka

arbetsförmedlingen. De arbetssökande och arbetsgivarna skall informeras om arbetstvistens

7 §

Yrkesvägledning

Syftet med yrkesvägledningen är att hjälpa enskilda personer att lösa problem som hänför sig till yrkesval och förkovran inom yrket samt möjligheterna att få arbete. Härvid skall beaktas vars och ens personliga förutsättningar samt de möjligheter som olika branscher och utbildningen erbjuder.

8 §

Arbetskraftspolitisk vuxenutbildning

Syftet med arbetskraftspolitisk vuxenutbildning är att förbättra vuxenbefolkningens yrkeskicklighet och möjligheter att få arbete eller behålla arbetsplatsen samt att främja tillgången på yrkesskicklig arbetskraft för företagen på det sätt som stadgas i lagen om arbetskraftspolitisk vuxenutbildning (763/90).

9 §

Utbildnings- och yrkesinformation

Syftet med utbildnings- och yrkesinformation är att främja en ändamålsenlig utbildning och placering i olika yrkesområden genom att ge information om utbildningsmöjligheter, om vad olika arbetsuppgifter och yrken innebär och om arbetsmarknaden.

10 §

Yrkesinriktad rehabilitering

Syftet med den yrkesinriktade rehabiliteringen är att främja yrkesplaneringen för handikappade samt handikappades möjligheter att finna arbete och behålla sitt arbete.

3 kap.

Förmåner i samband med arbetskraftsservicen

11 §

Rörlighetsunderstöd

Den som är eller håller på att bli arbetslös kan ges ekonomiskt stöd, om han söker arbete eller övergår i arbete utanför pendlingsregionen för den kommun där han har sin hemort.

12 §

Ersättning för stödåtgärder i samband med yrkesvägledning

När någon får yrkesvägledning kan, för utredande av hans lämplighet samt av utbildnings- och arbetsalternativ, kostnaderna för enskilda kundens hälsoundersökningar och andra undersökningar, sakkunnigutlåtanden och konsultering av sakkunniga, arbets- och utbildningsprövning samt arbetsprövning på arbetsplatserna ersättas.

13 §

Stöd för placering av handikappade i arbete

För stödjande av placeringen av handikappade i arbete och deras möjligheter att behålla arbetet kan en enskild handikappad kund få ersättning för kostnaderna för undersökning av hans arbetskonstitution, sakkunnigutlåtanden och konsultering, arbets- och utbildningsprövning, arbetsträning och arbetsprövning på arbetsplatsen samt en arbetsgivare beviljas stöd för specialarrangemang på arbetsplatsen.

14 §

Föreskrifter om förmånerna samt förmåner i samband med arbetskraftspolitisk vuxenutbildning

Närmare föreskrifter om förmånerna enligt 11—13 § samt om sökande och beviljande av dem stadgas genom förordning.

Om förmånerna i samband med arbetskraftspolitisk vuxenutbildning gäller vad som särskilt stadgas om dem i lagen om arbetskraftspolitisk vuxenutbildning.

4 kap.

Avgifter för servicen

15 §

Avgifter för statlig arbetskraftsservice

Arbetskraftsservice enligt 3 § 1 mom. är avgiftsfri för enskilda kunder. För arbetsgivar-kunder är endast arbetsförmedlingsservicen avgiftsfri.

Om avgifter för annan arbetskraftsservice än sådan som avses i 1 mom. samt för användning av det datasystem som avses i 5 § 1 mom.

beslutar arbetsministeriet i enlighet med vad som stadgas i lagen om grunderna för avgifter till staten (150/92).

16 §

Förbud att uppbära avgift för arbetsförmedlings-service

För sådan arbetsförmedlingsservice som har direkt sysselsättande verkan får avgift inte uppbäras hos enskilda kunder.

Arbetsförmedling för sjöförare är förbjuden, om för den uppbärs avgift.

5 kap.

Samarbete

17 §

Samarbete mellan myndigheterna och hänvisning till annan service

Arbetsmyndigheterna, social- och hälsovårdsmyndigheterna samt undervisningsmyndigheterna skall samarbeta när arbetskraftsservice ordnas och åtgärder i anslutning till den vidtas.

Undervisningsmyndigheten svarar i samråd med arbetskraftsmyndigheten för tillhandahållande av service som riktar sig till studerande som gör sitt yrkesval eller söker arbete.

Är det inte möjligt att de tjänster som en enskild kund behöver ordnas i form av arbetskraftsservice, skall kunden vid behov hänvisas till social- och hälsovårdsmyndigheterna eller till folkpensionsanstalten eller till någon annan organisation som tillhandahåller rehabiliteringstjänster.

18 §

Samarbete mellan arbetsförvaltningen och arbetsmarknadsorganisationerna

Verkställigheten av denna lag och den planering och utveckling som ansluter sig till den skall ske i samarbete mellan arbetsförvaltningen och arbetsmarknadsorganisationerna, om vilket vid behov stadgas genom förordning.

6 kap.

Datasekretess

19 §

Personregister för arbetskraftsservicen

För främjande av enskilda kunders yrkes-

mässiga utveckling och placering i arbete skall arbetskraftsförvaltningen föra personregister som gäller arbetsförmedling, yrkesvägledning, arbetskraftspolitisk vuxenutbildning och yrkesinriktad rehabilitering för kunderna och för vilka inhämtas uppgifter som behövs för kundservicen.

Arbetskraftsservicens personregister bildar ett enhetligt datasystem, som kan bestå av riksomfattande, regionala och lokala personregister. Arbetskraftsbyråerna kan till varandra lämna personuppgifter som behövs för att uppdragen skall kunna utföras, om det inte är fråga om sådana uppgifter som är sekretessbelagda enligt denna lag. Sekretessbelagda uppgifter kan lämnas på ovan nämnt sätt endast med kundens skriftliga samtycke.

Arbetsministeriet svarar för att det datasystem som behövs för upprätthållande av arbetskraftsservicens personregister fungerar på allmän nivå och för enhetligheten i registerfunktionerna. Om inhämtande av personuppgifter för ovan avsedda personregister och om införande av uppgifterna i registren, om informationsinnehållet i dessa personregister och om användningen av personuppgifterna i dem stadgas närmare genom förordning.

20 §

Tystnadsplikt

Personuppgifter som ingår i eller inhämtats för ett register får utlämnas endast till den registrerade eller med hans samtycke eller med stöd av lag till någon annan myndighet samt för statistik eller vetenskaplig forskning, om utlämnandet uppfyller kraven i 19 § 1 mom. 3 punkten i personregisterlagen. Sekretessbelagda uppgifter kan dock endast med arbetsministeriets tillstånd lämnas för statistikföring eller vetenskaplig forskning.

Uppgifter om någons hälsostillstånd eller sociala och ekonomiska omständigheter eller uppgifter gällande en enskild persons eller familjs hemlighet eller uppgifter om ett företags eller ett samfunds affärs- eller yrkeshemligheter som har erhållits i samband med verkställigheten av denna lag får inte röjas utan samtycke av den som saken gäller och inte heller användas på något annat obehörigt sätt. Tystnadsplikten gäller även den som på grundval av ett uppdrag får kännedom om sådana uppgifter.

Vad som stadgas i 2 mom. hindrar inte att en

uppgift röjs för den som med stöd av lag har rätt att få uppgiften.

7 kap.

Särskilda stadganden

21 §

Straffstadgande

Den som bedriver arbetsförmedling i strid med förbuden enligt 16 § 1 och 2 mom. skall för *arbetsförmedlingsbrott* dömas till böter eller fängelse i högst ett år.

Den som bryter mot tystnadsplikten enligt 20 § skall för *brott mot skyldigheten att hemlighålla uppgifter om arbetskraftsservice* dömas till böter, om inte strängare straff stadgas någon annanstans.

Allmänna åklagaren får inte väcka åtal för brott mot tystnadsplikten enligt 2 mom., om inte målsäganden har anmält gärningen till åtal.

22 §

Tillsyn

Tillsynen över att förbuden att uppbära avgift för arbetsförmedlingsservice enligt 16 § iakttas utövas av arbetarskyddsmyndigheterna enligt vad som stadgas i lagen om tillsynen över arbetarskyddet och om sökande av ändring i arbetarskyddsärenden (131/73).

23 §

Närmare stadganden

Närmare stadganden om tillämpningen och verkställigheten av denna lag utfärdas genom förordning.

24 §

Ikraftträdelsestadgande

Denna lag träder i kraft vid en tidpunkt som bestäms genom förordning.

Genom denna lag upphävs: lagen den 2 juni 1959 om arbetsförmedling (246/59), jämte senare ändringar; lagen den 22 januari 1960 om yrkesvägledning (43/60), jämte senare ändringar; lagen den 27 juli 1962 angående ordnandet av arbetsförmedlingsverksamheten för invalider (401/62); samt 7 och 8 § och 26 § 2 mom i sysselsättningslagen av den 13 mars 1987 (275/87), av dessa lagrum 7 § sådan den lyder delvis ändrad genom lag av den 27 mars 1991

(609/91) och 26 § 2 mom. sådant det lyder i lag Åtgärder som verkställigheten av denna lag
av den 30 december 1992 (221/93). förutsätter får vidtas innan den träder i kraft.

Helsingfors den 18 juni 1993

Republikens President
MAUNO KOIVISTO

Arbetsminister *Ilkka Kanerva*

